

DUTCH BIRDING

VOLUME 15 • NO 1 • 1993

Dutch Birding

Adres Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Faxadres Dutch Birding, Santpoort-Zuid, Nederland, 023-376749

Hoofredacteur Arnoud van den Berg (023-378024)

Plaatsvervangend hoofredacteur Gerald Oreel (02518-70992, fax 020-5803271)

Uitvoerend redacteur André van Loon (020-6997585)

Fotografisch redacteur René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Nederland (010-4508879)

Redactieraad Enno Ebels, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway en Frank Rozendaal

Redactie-adviesraad Christine Barthel (Duitsland), Peter Barthel (Duitsland), Gerald Driessens (België), Klaas Eigenhuis (Nederland), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Nederland), Lars Jonsson (Zweden), Killian Mullarney (Ierland), Hans Schekkerman (Nederland), Hadoram Shirihai (Israël) en Peter Symens (Saudiarabie)

Redactiemedewerkers Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen en Peter de Rouw

Productie en lay-out André van Loon en René van Rossum

Advertenties Peter Meijer (03480-31905, fax 03480-20394)

Abonnementen 1993: NLG 52,50 (Nederland) of BEF 1000 (België); NLG 60,00 (overige landen binnen Europa) en NLG 65,00 (landen buiten Europa). Girorekening (Nederland) 01 50 697; girorekening (België) 000 1592468 19; bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Amsterdam). Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Voor abonnementen, inlichtingen en adreswijzigingen kan men zich richten tot: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Dutch Birding is een tweemaandelijkse tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied.

Voor de Nederlandse en Engelse namen van de in Nederland vastgestelde soorten en ondersoorten wordt de *Lijst van Nederlandse vogelsoorten 1993* door A. B. van den Berg (1993, Santpoort-Zuid) aangehouden; voor de Nederlandse namen van alle andere soorten wordt in principe de door C. S. Roselaar samengestelde lijst in de *Geïllustreerde encyclopedie van de vogels* door C. M. Perrins (1991, Weert) gevolgd.

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Manuscripten kunnen ook op diskette worden ingeleverd (in Macintosh of in MS-DOS format). Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij de redactie.

Een lijst met tarieven voor de betaling van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie.

Dutch Birding Association

Adres Dutch Birding Association, Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam, Nederland

Nuts-Aegon Ziektekosten NV is hoofdsponsor
van de Dutch Birding Association

Bestuur Paul Knolle (voorzitter), Enno Ebels (secretaris), Arnold Veen (penningmeester), Arnoud van den Berg, Roy de Haas en Peter Meijer

Bestuursmedewerkers Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Ger Meesters, Anja Nusse, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot en Kees Tiemstra

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Nederland (03434-57501)

Telefoonlijnen Nederland: 06-320 321 28 (vogellijn 50 cpm); 078-180935 (inspreeklijn);
België: 03-4880194 (vogel- en inspreeklijn)

Commissie Dwaalgesten Nederlandse Avifauna

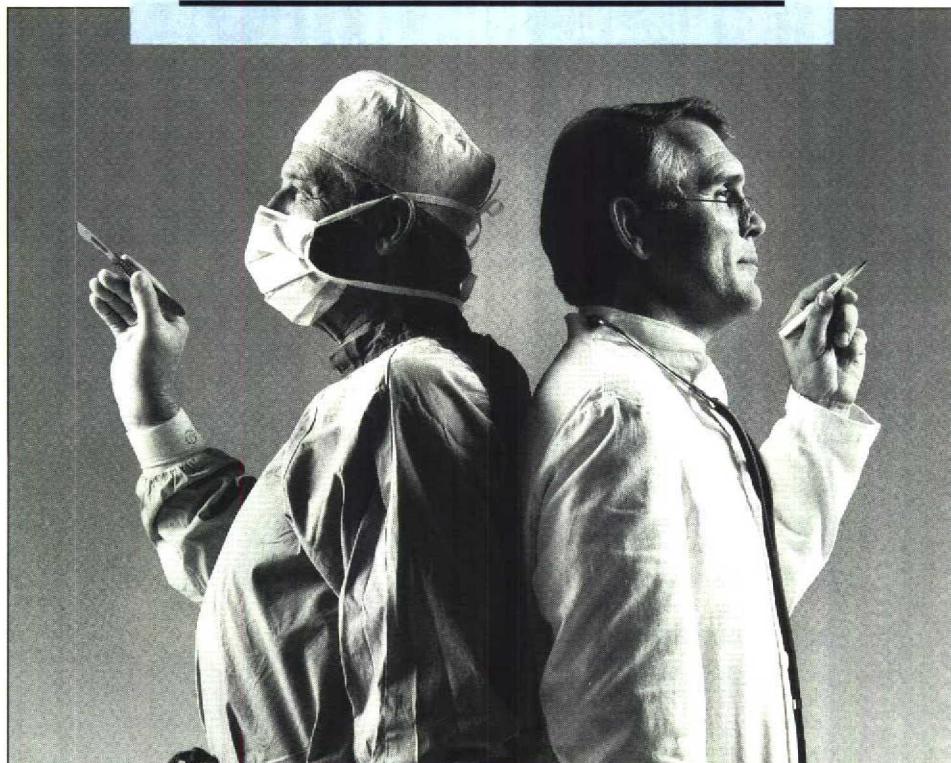
Adres CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland

Leden Edward van IJendoorn (voorzitter/secretaris, 023-391446), Karel Mauer, Cock Reijnders, Kees Roselaar, Jelle Scharringa, Hans Schekkerman, Gerard Steinhaus en Wim Wiegant (archivaris)

© 1993 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Albèdon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Nederland

**U TWIJFELT OF U DIE OPERATIE
WEL ECHT MOET ONDERGAAN.**

**GELUKKIG IS ER EEN SPECIALIST DIE
VOOR 100% ACHTER EEN SECOND OPINION STAAT.**

Vraag uw assurantie-adviseur naar de Zeker Beter Polis.

Stadhoudersplantsoen 214, 2517 SK Den Haag. Telefoon 070 - 3100 614.

NUTS-AEGON HOOFDSPONSOR DUTCH BIRDING ASSOCIATION

architectura+natura
international booksellers

Leliegrecht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 - Holland

- European bird names in fifteen languages
Roland Sandberg **f 39.65**
- Identification guide to European passerines (4e editie)
Lars Svensson **f 91.30**
- The Robin
Mike Read, Martin King & Jake Allsop **f 58.45**
- Storks, ibises and spoonbills of the world
James A Hancock, James A Kushlan & M Philip Kahl **f 201.50**

DUTCH BIRDING TRAVEL-REPORTS SERVICE

When you are planning a birding trip or holiday abroad, ask for recent reports of fellow birdwatchers

Many items available, in English as well as in Dutch

Reasonably priced (non-profit base)

All kinds of bird, nature and travel-reports urgently required

For a free (only p&p costs) catalogue and other information please contact:

DIRK DE MOES
POSTBUS 94
3956 ZS LEERSUM
THE NETHERLANDS
© 03434 - 57501

*If you enjoy looking at birds
you'll love looking at...*

BIRDS ILLUSTRATED

EUROPE'S MOST COLOURFUL BIRD MAGAZINE

Featuring the work of Rene Pop, Hans Gebuis, Hannu Hautala, Dave Cottridge and many more top photographers.

Birds Illustrated is a high quality magazine concentrating on birds of the Western Palearctic.

It features the very best in bird photography and art, and contains interesting articles on migration, conservation and top bird sites around the globe.

To discover just how good Birds Illustrated is, send a Eurocheque or International Money Order for £2.95 to:
Birds Illustrated Marketing Department,
Bretton Court, Bretton, Peterborough, PE3 8DZ, UK.

Name:
Address:
.....
.....

Canadese Kraanvogel te Paesens-Moddergat in september 1991

Arnoud B van den Berg, Fred Douma & Dirk Kuiken

Op zaterdag 28 september 1991, tijdens onbewolkt en helder weer met weinig wind, was Dirk Kuiken aan het vogels kijken ten westen van de Lauwersmeer, Friesland. Om c 13:00 zag hij ten oosten van Paesens-Moddergat in de Anjumer- en Loesserpolder vanuit zijn auto een grote vogel aan komen zweven van boven de Waddenzee. De vogel hield zijn vleugels horizontaal met een lichte kromming terwijl hij langzaam ging dalen. Meteen zag DK dat het een kraanvogel *Grus* was. De vogel landde op c 100 m van de auto op een stoppelige graanakker en ging direct voedsel zoeken. DK kon hem toen met de telescoop bekijken en enkele aantekeningen en veldschetsen maken. Na c 5 min kwamen Annelies en Fred Douma aanrijden die onafhankelijk van DK de vogel hadden opgemerkt. Samen observeerden zij de vogel die ondertussen op 100-150 m afstand bleef foerageren op het stoppelveld, soms tegen de rand aan van een erachter gelegen bietenveld maar nooit daarin komend. FD kwam door de koptekening van de vogel al gauw tot de conclusie dat het een Canadese Kraanvogel *G canadensis* moest zijn. Hij herkende de soort van natuurfilms. Er werd gepoogd enkele foto's van de vogel te maken maar met weinig succes omdat hij steeds verder van de waarnemers wegliep. Na 15 min reed DK weg en 20 min later zagen AD en FD de vogel richting Waddenzee vliegen waarna ook zij vertrokken. Om c 16:00 ging DK nogmaals kijken en van grote afstand zag hij dat de vogel weer op hetzelfde perceel aanwezig was.

De volgende dag werd de waarneming om c 9:30 door FD doorgegeven aan de Dutch Birding-vogellijn. Dankzij deze waarschuwing werd de vogel 2 uur later door diverse mensen op dezelfde plek aangetroffen. Spoedig vloog de vogel weg in zuidelijke richting over Anjum, Friesland. Na het bekend worden van het nieuws kwamen in de loop van de middag ondanks aanhoudende regen meer dan 100 vogelaars naar het gebied. Zij moesten tot c 16:30 in de weilanden en akkers rond Anjum en Paesens-Moddergat zoeken voordat uiteindelijk Edward van IJzendoorn de vogel weer aan zag komen vliegen

in hetzelfde gebied als tevoren. De rest van de dag foerageerde de vogel opnieuw in de stoppelvelden terwijl hij voornamelijk vanaf de Oude Dijk en de Bandweg werd bekeken. Hij vloog enkele keren al op grote afstand weg toen hij werd verstoord door een over de akkers lopende boer die tot geen enkele medewerking bereid bleek. Eenmaal vloog hij korte tijd in het gezelschap van een groep Grauwe Ganzen *Anser anser*.

Op maandag 30 september werd de vogel op 200-250 m afstand tijdens zware regen 's ochtends om 7:30 op dezelfde akker bij een groep Grauwe Ganzen teruggevonden. Om c 9:00 vloog de vogel hoog en ver in zuidoostelijke richting weg waarna hij niet meer werd waargenomen. Evenals de vorige dagen was de vogel niet zonder verstoring te benaderen zodat er weinig foto's konden worden gemaakt (cf van den Burg et al 1991).

Beschrijving

De beschrijving is gemaakt aan de hand van veldnotities van DK (op 28 september), Edward van IJzendoorn (op 29 september) en Gerald Driessens (op 30 september) en foto's van Arnoud van den Berg.

GROOTTE & BOUW Structuur als Kraanvogel *G grus* maar iets kleiner en slanker; hals meest dun vlak onder kop; verhoudingsgewijs iets kortere hals en poten dan Kraanvogel (echter geen Kraanvogel ter vergelijking aanwezig). Lichaam kleiner dan van Grauwe Gans. Achterlichaam met afhappende veren maar niet zo lang en gebogen lijkend als bij Kraanvogel. In vlucht brede vleugels gevingerd en tamelijk rechthoekig met gave slagpennen; hals en poten recht en ver uitstekend.

KOP Voorhoofd, voorkruin en teugel vrij helder rood (tot op snavel en oog omringend, niet verder achter oog reikend dan ervoor). Achterkruin lichtgrijs. Oorstreek, kin en keel wit tot vuilwit. Duidelijk contrast tussen grijze achterkruin en witachtige oorstreek; korte grijze puntige vlek van achterkruin in witachtige oorstreek stekend richting mondhoek.

BOVENDELEN Van afstand vrij uniform en dof grijsbruin lijkend. Hals grijs, naar mantel overgaand in bruingrijs. Mantel, schouders en rug bruin en grijs gevlekt.

ONDERDELEN Bruin en grijs met bruine dwarsban-

Canadese Kraanvogel te Paesens-Moddergat in september 1991

dering en veel bruin op borst (als vlek op afstand) en op flank. Buik lichtgrijs.

VLEUGEL Slagpennen donkergrijs. Bovenzijde handpenbases als lichte vlek zichtbaar in vlucht. Dekveren bruin en grijs. Dekveren iets lichter dan overige bovenvleugel (best in vlucht zichtbaar). In vlucht weinig contrast tussen donkergrijze slagpennen en grijze dekveren op ondervleugel.

STAART Donkergrijs.

NAAKTE DELEN Iris door grote afstand moeilijk te zien; door enkele waarnemers beschreven als licht oranje-

geel. Snavel zwartgrijs. Poten grijszwart (beslist ongeringd).

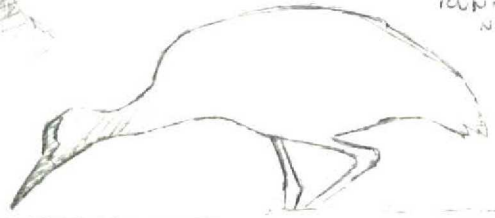
GEDRAG Kenmerkend kraanvogelgedrag. Rustig rondstappend in gebogen houding pikkend tussen stoppels en kluiten. Wanneer gealarmeerd rechtop staand met nek gedurende lange tijd gestrekt. Rustig vliegend met stijve vleugelslag tamelijk snel lijkend vergeleken met Kraanvogel (niet ter vergelijking aanwezig). Op vrij grote afstand blijvend, ril als de Grauwe Ganzen en gemakkelijk opvliegend. Hals altijd gestrekt houdend, niet alleen in vlucht maar ook lopend.

Wanneer lent
gevoelzaam, werd
de nek voor
langere tijd
gestrekt

LEDER KLEIN JUKENDE KRAANVOGEL.
SLANKERE BOVEN DAN WEDENDE KRAANVOGEL:
VLUCHT MET SUELTRE VLEUGELSLAG, WELKE
EEN VIEVOLL VAN DE VLEUGELBREEDTE, DIE
SPULLEN ZOUWEN MOETEN ZIJN IN H KRAAN,
WAT NIET SPUL IN HET VELD.

LIEP VRIJWEL CONSTANT IN WEDRIGHE HOUDING,
WATBIJ DE NEK GEVOELZAAM SLEUTS EEN
SECONDE WERD GESTREKT OM UIT TE
KOMMEN IN HEN
NAAR EVENWEL
GEVANT.

POERWEDEND.

ORJET

KOP DONKERE KRAAN BLEEK VAN DICHTEREN
BOED TE ZIJN, DEZE CONTRASMERD
TEKEN DE WITZWARTE WANGEN DIE
LICHTER WAREN DAN VERWACHT. ROND
DE COCKSTREK TOT OP DE KIN WAS
DE VLEUGEL WITZWARTE.

LICHTOM: LANGE MET LICHTER VERHOOGTE
EEN VAN UNIFORME,
DOF GRASSIBILWETINT (ANSEK-
DEWET). HET ACHTERLIDWET
WAT AFWANDERDE VEREN.

VLEUGEL: DE BOVENDEKVEREN WAREN
EEN WEINIG LICHTER DAN DE
OVERIGE BOVENVLEUGELVEREN

NAAKTE DELEN: POTEN EN SNAVEL
WAREN DONKER.
DE IRIS WERD NIET
GEZIEEN

VERBODEN IN DE OMGEVING
VAN EEN WED
OPWED LANTZEN.

VLOCH WADEN IKLOMETERSWER WED
IN DE RICHTING VAN HET LANTZENWER,
WERD DE DAN EN OP CI OORWER
NIET HIER TERGEZIEEN.

FIGUUR 1 Canadese Kraanvogel / Sandhill Crane *Grus canadensis*, Paesens, Friesland, 30 september 1991 (Gerald Driessens)

Determinatie

Onder meer door de aanwezigheid van een aantal bruine veren dacht DK in eerste instantie dat het misschien een afwijkend onvolwassen kleeft van de Kraanvogel kon zijn. Het rood op de kop wees echter op een exemplaar dat ouder was dan 1 jaar. Het ontbreken van zwart op kop en hals en het tot de snavel doorlopende rood op de bovenkop sloten een adulte Kraanvogel uit en pasten op Canadese Kraanvogel. Andere kenmerken die verschilden van Kraanvogel waren onder meer de witte keel (zwart bij Kraanvogel), de in vlucht tamelijk egaal gekleurde ondervleugels met donkergrijze slagpennen (zonder het voor Kraanvogel kenmerkende contrast tussen zwarte slagpennen en grijze dekveren) en de zwartgrijze snavel (geelachtig bij adulte Kraanvogel).

De Canadese Kraanvogel heeft de gewoonte om met de snavel aarde op het verenkleed te brengen waardoor adulte exemplaren vaak geel-tot roodbruine vlekken vertonen (Terres 1980). Bij de Nederlandse vogel waren echter zowel bruine als grijze dekveren zichtbaar. Dit wijst erop dat de bruine veren van het juveniele kleeft waren. De vogel moet daarom in zijn eerste-zomer zijn geweest. Ook de hoeveelheid rood op de kop wijst op een eerste-zomervogel. Bij een adult reikt het rood van de kruin verder naar achteren. De soort krijgt pas na c 30 maanden een volledig adult kleeft; mannetjes en vrouwtjes zijn aan hun verenkleed niet te onderscheiden (National Geographic Society 1983).

Er zijn zes ondersoorten die voornamelijk in grootte verschillen. Het lijkt aannemelijk dat de vogel tot de kleine noordelijke ondersoort *G c canadensis* behoorde.

Verspreiding en voorkomen

Dit was het eerste geval van de Canadese Kraanvogel voor Nederland en het vierde of vijfde voor Europa (afhankelijk van de beslissing of men de waarnemingen in 1991 als één of twee gevallen telt).

In de Oude Wereld broeden Canadese Kraanvogels op de toendra van Noordoost-Siberië oostelijk van de Indigirka-delta (152°O) en zuidelijk tot op het Kamchatka-schiereiland (59°N); het broedgebied heeft zich sinds c 1920 geleidelijk west- en zuidwaarts uitgebreid (Iljicev & Flint 1989). De Siberische vogels overwinteren in Noordamerika en trekken langs de Amerikaanse westkust naar Californië en mogelijk naar Mexico (Iljicev & Flint 1989). In Japan staat de soort sinds 30 jaar bekend als dwaalgast (Wild Bird

Society of Japan 1982). Blijkbaar vliegen enkele exemplaren uit Siberië met andere kraanvogels mee langs de Aziatische kusten van de Stille Oceaan. Het eerste geval in Japan was in 1963 in Kyushu en in 1969-70 bereikte een exemplaar Hokkaido. Sindsdien worden bijna ieder jaar tussen oktober en maart drie à vier exemplaren in Japan aangetroffen in groepen van andere soorten kraanvogels in Hokkaido, Honshu, Shikoku en/of Kyushu (Brazil 1991).

De populaties van Noord-Alaska en Noordwest-Canada oostelijk tot Baffin Island en Southampton Island behoren tot dezelfde kleine en lichtgekleurde ondersoort *G c canadensis* als de Siberische en trekken ver zuidwaarts, naar de zuidelijke VS en tot in centraal Mexico. De noordelijke trekvogels verlaten hun broedgebieden in augustus (Cramp & Simmons 1979). Ze arriveren van eind september tot begin oktober in hun wintergebieden langs de Golf van Mexico in Texas waar ze tot eind maart of begin april blijven (Lewis 1976). Ze zijn eind april of begin mei weer terug in hun noordelijke broedgebieden (Cramp & Simmons 1979).

In Noordamerika broeden nog twee onder-

1 Canadese Kraanvogel / Sandhill Crane *Grus canadensis*, Paesens, Friesland, 29 september 1991 (Arnoud B van den Berg)

FIGUUR 2 Noordelijk verspreidingsgebied van Canadese Kraanvogel *Grus canadensis* (vrij naar Iljicev & Flint 1989) met chronologisch genummerd alle gevallen in Groenland en Europa (Cecilia A W Bosman)

soorten die trekgedrag vertonen. Dit zijn *G c rowani* van West- en Centraal-Canada en *G c tabida* (de grootste ondersoort) van verschillende gebieden in Zuid-Canada en de noordelijke VS. Beide overwinteren in de zuidelijke VS en Mexico. De overige drie ondersoorten zijn zeldzaam en trekken niet: *G c nesiotis* van Cuba, *G c pratensis* van Florida en *G c pulla* van Mississippi

(Terres 1980). Het is niet waarschijnlijk dat vogels behorende tot de zuidelijke ondersoorten ooit als dwaalgast Europa zullen bereiken.

De Canadese Kraanvogel is zeldzaam in Oost-Canada en in de Atlantische staten van de VS (British Ornithologists' Union 1972, Cramp & Simmons 1979). Voor Groenland wordt door Vaughan (1992) een eerste geval vermeld ten noorden van Qaanaaq (Thule) in 1985; dit geval is (nog) niet beoordeeld door de verantwoordelijke Deense zeldzaamhedencommissie.

Vóór 1991 waren er drie gevallen van de Canadese Kraanvogel in Europa. De eerste was vanaf c 11 september 1905 aanwezig te Galley Head, Cork, Ierland, en werd op 14 september geschoten. De balg bevindt zich in de collectie van het National Museum te Dublin, Ierland, en bleek de ondersoort *G c canadensis* te betreffen (British Ornithologists' Union 1972, Riddiford 1983). De tweede zou op 14 oktober 1980 tegen de kabels van de radiomast te Akraberg zijn gevlogen op de zuidpunt van Suduroy, Faeröer, waarbij hij een vleugel zou hebben beschadigd en een poot hebben gebroken. Zeker is dat de vogel werd geschoten, opgezet en gedetermineerd als adult vrouwtje (Unwin 1991; contra Rogers & Rarities Committee 1986). Het derde geval betrof een eerste-zomervogel die op 26 april 1981 arriveerde op Fair Isle, Shetland, Schotland, en op 27 april 's ochtends in noord-oostelijke richting wegvloog (Riddiford 1983, Dymond 1991). Op 17 september 1991 werd op Shetland een eerste-zomervogel ontdekt te Exna-boe, Sumburgh. Deze bleef tot 27 september toen men hem rond het middaguur hoog over zee zag wegvliegen in zuidoostelijke richting (Ellis 1991).

2 Canadese Kraanvogel / Sandhill Crane *Grus canadensis* met Grauwe Ganzen / Greylag Geese *Anser anser*, Paesens, Friesland, 29 september 1991 (Arnoud B van den Berg)

Herkomst

Bij iedere dwaalgast moet men zich afvragen of hij niet uit gevangenschap afkomstig is. De Canadese Kraanvogel wordt echter zelden in gevangenschap gehouden. De vogel vertoont bovendien geen uiterlijke kenmerken van gevangenschap. Iljicev & Flint (1989) melden dat de Canadese Kraanvogel in Siberië aanzienlijk minder schuw is dan andere soorten kraanvogels maar daarvan was bij Paesens-Moddergat niets te merken. De vogel was schuw en kon uitstekend vliegen. De leeftijd pleit evenmin voor een ontsnapte vogel: een eerste-zomervogel moet binnen 1 jaar gevangen, ingevoerd en ontsnapt zijn of in gevangenschap zijn geboren.

De geografische ligging van de plaatsen waar eerdere Europese gevallen werden vastgesteld lijkt aan te tonen dat deze soort op eigen kracht Westeuropa kan bereiken. Het is interessant dat

de Canadese Kraanvogel bekend staat als een goede zwemmer (Iljicev & Flint 1989); die eigenschap vergroot de kans dat een soort een transatlantische vlucht overleeft. De najaarsgevallen in Europa waren alle in september-oktober. De datums corresponderen met het trekgedrag van de noordelijke ondersoort. Ook het enige Europese voorjaarsgeval van april past in het trekpatroon.

Omdat de Siberische broedpopulatie hemelsbreed verder van Europa leeft dan de Canadese, wordt in het algemeen aangenomen dat de Europese exemplaren uit Noordamerika afkomstig zijn. De soort is in Oost-Canada en in de Atlantische staten van de VS echter zeer zeldzaam. Bovendien volgen broedvogels van Noordwest-Canada normaliter een zuidwaartse trekroute. Wij achten een wilde herkomst uit Siberië niet onmogelijk als enkele Siberische vogels op weg

3-4 Canadese Kraanvogel / Sandhill Crane *Grus canadensis*, Sumburgh, Shetland, Schotland, september 1991 (Rob Wilson)

naar de Nearctische overwinteringsgebieden de Noordamerikaanse westkust zouden missen en in oostelijke richting blijven trekken via Noord-Canada en Groenland richting Europa.

De beschrijvingen en foto's van het geval op Shetland in 1991 tonen geen verschillen met die van de Nederlandse vogel. Daarom heeft de mening post gevat dat de Britse vogel dezelfde was als het exemplaar dat 25 uur later en 820 km verder zuidoostwaarts in Friesland kwam aanvliegen (cf Anonymus 1991, Rogers & Rarities Committee 1992). Dit lijkt op het eerste gezicht te mooi om waar te zijn. Echter, zonder wijziging van de zuidoostelijke vliegkoers boven de Noordzee zou de vogel bij een grondsnelheid van ten minste 33 km per uur inderdaad op 28 september voor 13:00 bij Paesens-Moddergat zijn aangekomen. Vermoedelijk is de vliegsnelheid van een kraanvogel aanzienlijk hoger zodat de vogel reeds in de vroege ochtend in Nederland zou kunnen zijn gearriveerd.

Dankzegging

Dank is verschuldigd aan de insprekers van de Dutch Birding-vogellijn die er samen met Eugène van der Burg voor zorgden dat iedereen tijdig op de hoogte kon zijn van de aanwezigheid van de vogel. Bert de Bruin, Gerald Driessens, Enno Ebels en Edward van IJzendoorn stelden hun gegevens voor dit artikel beschikbaar.

Summary

SANDHILL CRANE AT PAESENS-MODDERGAT IN SEPTEMBER 1991 On 28 September 1991, at c 13:00, a first-summer Sandhill Crane *Grus canadensis* was discovered flying from the direction of the Waddensea to agricultural fields west of the Lauwersmeer at Paesens-Moddergat, Friesland. During 28-30 September, the bird foraged frequently on arable land. On 30 September, at c 9:00, it was seen for the last time, flying off high to the south-east.

This was the first record for the Netherlands and the easternmost for Europe. Since descriptions and photographs show similarities in plumage, it is argued that the Dutch bird may have been the same individual as the first-summer bird discovered on 17 September 1991 at Exnaboe, Sumburgh, Shetland, Scotland. This bird stayed until midday on 27 September when it was seen to fly off in a south-easterly direction. It is likely that after leaving Shetland the bird continued its south-easterly course by which it could have reached the Frisian coasts (820 km further to the south-east) within 25

hours with a ground speed of at least 33 km per hour.

Before 1991, there were three records in Europe. On 11-14 September 1905 a first-summer bird was collected at Galley Head, Cork, Ireland; on 14 October 1980 an adult female was shot at Akraberg, Suduroy, Faeroes; and on 26-27 April 1981 a first-summer bird was present on Fair Isle, Shetland. Apparently, there is a 1985 record north of Qaanaaq (Thule), Greenland, which has not (yet) been considered by the Danish rarities committee. All European records fit the timing of migration of the subspecies *G c canadensis*, which breeds in eastern Siberia, northern Alaska and north-western Canada east to Baffin Island and Southampton Island.

Because of the southward migration routes of North American breeding birds and the fact that the species is a vagrant in eastern Canada and the Atlantic states of the USA, it is suggested that, alternatively, European records could perhaps refer to vagrants from the Siberian population.

Verwijzingen

- Anonymus 1991. Western Palearctic news. *Birding World* 4: 360-362.
- Brazil, M A 1991. The birds of Japan. Londen.
- British Ornithologists' Union 1972. Records Committee: seventh report. *Ibis* 114: 446-447.
- van den Burg, E, van Dongen, R M & de Rouw, P W W 1991. Recente meldingen. *Dutch Birding* 13: 226-232.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1979. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
- Dymond, J N 1991. The birds of Fair Isle. Levenwick.
- Ellis, P 1991. The Sandhill Crane in Shetland. *Birding World* 4: 322-323.
- Iljicev, V D & Flint, V E 1989. Handbuch der Vögel der Sowjetunion 4. Wiesbaden.
- Lewis, J C (redactie) 1976. Proceedings of the International Crane Workshop. Oklahoma.
- National Geographic Society 1983. Field guide to the birds of North America. Washington.
- Riddiford, N 1983. Sandhill Crane: new to Britain. *Br Birds* 76: 105-109.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1986. Report on rare birds in Great Britain in 1985. *Br Birds* 79: 526-588.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1992. Report on rare birds in Great Britain in 1991. *Br Birds* 85: 507-554.
- Terres, J K 1980. The Audubon Society encyclopedia of North American birds. New York.
- Unwin, B 1991. The Faeroe Sandhill Crane. *Birding World* 4: 355.
- Vaughan, R 1992. In search of arctic birds. Londen.
- Wild Bird Society of Japan 1982. A field guide to the birds of Japan. Tokyo.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG, Santpoort-Zuid, Nederland
Fred Douma, Sjik de Walstraat 8, 9035 BW Dronrijp, Nederland
Dirk Kuiken, Karveelstraat 66, 8862 NC Harlingen, Nederland

Ross' Meeuw te IJmuiden in november 1992

Dirk J Moerbeek

Een schot in de roos. Zo zou ik de keuze in 1979 van de Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea* als logo van Dutch Birding willen noemen. Sierlijk, zeldzaam en ook in zijn normale verspreidingsgebied moeilijk te zien te krijgen door zijn tot de verbeelding sprekende hoogarctische leefgewoonten. Groot was dan ook de teleurstelling toen een waarneming van deze charismatische vogel bij de Hondsbossche Zeevering te Camperduin, Noordholland, in januari 1981 (van der Ham 1981) pas achteraf werd doorgegeven. Niemand kon weten dat het bijna 12 jaar zou duren voordat de volgende gelegenheid zich zou voordoen om kennis te maken met deze dwaalgast uit de poolstreek. En toen ik begin 1984 het logo van Dutch Birding zijn huidige vorm gaf, kon ik in het geheel niet bevroeden dat ik bij dit *rendez-vous* een opmerkelijke rol zou gaan vervullen. Nu moet ik bekennen dat ik tijdens de vele malen dat ik in IJmuiden, Noordholland, naar meeuwen keek vaak heimelijk visioenen had over een sierlijk foeragerende Ross' Meeuw. Keer op keer stelde ik mij voor hoe het zou zijn om de soort voor het eerst in mijn kijkerbeeld te krijgen. Na zaterdag 21 november 1992 weet ik het: het verandert je leven.

Het was die ochtend c 9:15 dat ik de Noordpier bij Velsen-Noord, Noordholland, opliep en na 500 m een eerste blik tussen de pieren wierp naar enkele ver weg foeragerende meeuwen. De eerste die ik met de kijker bekeek was klein, had een lichtgrijze ondervleugel en een rare staart. Mijn oculairen leken te gaan beslaan.

'Ja, ja, de eerste vogel gelijk een Ross' Meeuw' moet ik in ongeloof hebben gedacht, ontelbare meeuwen die ik in mijn leven heb afgekeken gemakshalve vergetend. Mijn ongeloof verhinderde mij niet om in recordtijd de vogel in mijn telescoop te krijgen. Weer dezelfde kenmerken, en ook een opvallend snelle vleugelslag en Dwergmeeuw *Larus minutus*-achtige wijze van foerageren. Blind spurte ik naar het 500 m verder gelegen zijpiertje om de meeuw van kortere afstand te bekijken. Hij foerageerde nog steeds tussen de pieren, helaas dichterbij de Zuid- dan

bij de Noordpier. En tot overmaat van ramp zag ik de vogel ook met schuin tegenlicht (de zon scheen volop). Door het nerveuze vliegen – de vogel hield geen moment zijn vleugels stil – kon ik nauwelijks beoordelen hoe de vleugel- en koptekening waren. Wel zag ik zwarte vlekjes op de bovenvleugel. Waarom geen Dwergmeeuw, ruiend naar tweede winterkleed? Dat zou ook de slordige langwerpig staart verklaren die met een beetje goede wil wigvormig te noemen was. In één kijkerbeeld met de meeuw zag ik op de Zuidpier diverse vogelaars lopen. Geen van allen sloeg acht op de vogel hoewel die niet ver van hen af vloog. Zagen zij dan wel dat het een Dwergmeeuw was? Mijn verstandelijke vermogens begonnen al weer aardig terrein terug te winnen op mijn aanvankelijke euforie: 'Ik, een beetje op tilt gaan van een ruiende Dwergmeeuw, kom nou!'

Ik realiseerde mij dat ik onder deze beroerde lichtomstandigheden er niet uit zou komen en besloot om naar de Zuidpier te gaan, in de hoop de meeuw er met beter licht en dichterbij te zien. Teruglopend merkte ik na 500 m dat het schouderbandje van mijn rugtas niet zoals gebruikelijk van mijn schouder gleed: ik was met mijn gedachten kennelijk zo ver weg dat ik mijn rugtas op het zijpiertje had laten staan! Gefrustreerd liep ik terug en vond bij het zijpiertje mijn tas maar een blik tussen de pieren leerde dat de vogel was gevlogen. Ik vroeg mij sterk af of het nog wel zin had om naar de Zuidpier te gaan, maar alla, misschien zat daar nog wel iets anders dan die rare 'Dwergmeeuw'.

Rond 11:00 arriveerde ik bij de toren achter het hek van de Zuidpier. Al snel vond ik mijn vogel terug, nu met goed licht maar veel verder weg, nabij de punt van de Noordpier, af en toe in één kijkerbeeld met de stoomboot van Sinterklaas! Nog steeds die twijfel, nog steeds dezelfde kenmerken. De vogel had echt een lichtgrijze ondervleugel. Het wit op de achterrand van de bovenhandvleugel leek niet door te lopen tot de buitenste handpennen. De kop zag er voornamekelijk wit uit en het lichaam was nogal dik. En zag ik ook niet een vage roze zweem op de

5 Ross' Meeuw / Ross's Gull *Rhodostethia rosea*, IJmuiden, Noordholland, 22 november 1992 (Arie Ouwerkerk)

6 Ross' Meeuw / Ross's Gull *Rhodostethia rosea*, IJmuiden, Noordholland, 22 november 1992 (Rob ter Ellen)

buik? Na c 3 kwartier hield ik het niet meer uit. Er moesten andere vogelaars bij komen om te helpen. Niemand te zien met een telescoop. Dan maar direct terug naar de telefooncel. Edward van IJzendoorn, die dichtbij woont, was tot mijn grote opluchting thuis; hij zou direct komen. Klaas Eigenhuis was samen met Jaap van 't Hof toevallig reeds op weg om een dagje te vogelen op de Zuidpier! Ik zette de vogel als mogelijke Ross' Meeuw op de semafoon, een slag om de arm houdend om niet iedereen op een ruiende Dwergmeeuw af te laten komen (later leerde ik dat dit niet heeft geholpen, men is acuut naar IJmuiden afgereisd).

Het was inmiddels 12:10. Snel liep ik terug naar de toren achter het hek. Onderweg haalden Klaas en Jaap mij in. Ondertussen had ik, naar bleek, Guus Peterse van de pier geplukt en op sleeptouw genomen. Bij de toren vond Klaas de nog vrij ver foeragerende vogel al snel terug. En of de vogel het wist maar het volgende moment begon hij recht op ons af te vliegen, dichterbij. Het uur van de waarheid was aangebroken: werd het een Ross' Meeuw of werd het een Dwergmeeuw? Nog even en de meeuw zat zo dichtbij dat we zelfs de kleinste details konden zien: een wit bol kopje met een zwarte vlek door het oog, een kleine zwarte snavel, een egaal lichtgrijze ondervleugel en een min of meer wigvormige staart. Volledig stijf van de adrenaline riep ik uit: 'Het is er echt een!' Ook de andere drie slaakten, in volledige extase, kreten van die strekking. De vogel pikte op 25 m van ons af iets uit het water op en begon op vrij korte afstand naast het begin van de pier te foerageren.

Klaas ging terug om het nieuws telefonisch te verspreiden. Die dag zagen naar schatting meer dan 100 mensen de Ross' Meeuw die tot aan de avondschemering bleef. De volgende dag, zondag, kwam het dubbele aantal belangstellenden om de hoogarctische dwaalgast te zien die zich voor 12:30 uitstekend liet bekijken. In de dagen erna keerden veel vogelaars terug om deze uitgelezen kans te benutten de Ross' Meeuw beter te leren kennen. Tot grote spijt van velen die in het volgende weekend hun eerste poging in IJmuiden ondernamen kwam de Ross' Meeuw na vrijdag 27 november niet meer terug.

Beschrijving

De beschreven kenmerken zijn door mij waargenomen in het veld en op foto's genomen door Jaap van 't Hof en mijzelf.

GROOTTE & BOUW Iets groter dan Dwergmeeuw, met vooral iets langere vleugels en langere staart. Verschil in bouw met Dwergmeeuw op grote afstand veragend. Kop bolvormig. In vlucht lichaam dik, dikste deel ter hoogte van grens borst-buik. Armvleugel smaller dan handvleugel, veroorzaakt door zeer sterke sleet armpennen. Middelste staartpennen het langst maar precieze staartvorm moeilijk te beoordelen. Staart in vlucht onder sommige invalshoeken vrij ver achter vleugels uitstekend. Snavel kort en smal. Poten korter dan bij Kokmeeuw *L. ridibundus*, in zij aanzicht relatief lager op poten staand.

KOP & HALS Wit. Kruin met kleine vage grijze vlekken. Centrum achterhoofd lichtgrijs. Zwarte vlek door oog waardoor oog zeer groot leek (meeste zwart voor oog). Achter op oorstreek kleine verticale langwerpige, vrij onopvallende oorvlek. Achterhals blauwachtig lichtgrijs, als mantel. Grijs vaag doorlopend op zijhals, in vlucht contrasterend met witte kop.

BOVENDELEN Mantel, schouder en rug blauwachtig lichtgrijs, iets blauwer en lichter dan van Kokmeeuw. Stuit en bovenstaartdekveren wit.

ONDERDELEN Wit. In veld op sommige momenten suggestie van vage roze zweem op borst en buik maar op foto's niet kunnen constateren. Onderstaartdekveren op zaterdag wit, op volgende dagen met olie (mogelijk veroorzaakt door opvouwen van poten waarvan niet is uitgesloten dat ook die met olie besmeurd waren; zie naakte delen).

BOVENVLEUGEL Lichtgrijs als mantel. P1-5 (van binnen naar buiten genummerd) met witte toppen, witte achterrand vormend, op p1 breedst. Rest van handpennen lichtgrijs. Buitenvlag buitenste handpen (p10) zwart, niet tot top doorlopend. Armpennen niet kunnen beoordelen door zeer sterke sleet. Tertiairs lichtgrijs als bovenzvleugel, buitenste met donkere tekening (precieze patroon niet kunnen vaststellen). Dekveren lichtgrijs. Sommige kleine dekveren en handdekveren geheel of gedeeltelijk donker, op kleine dekveren onregelmatige zwartachtige diagonale lijn vormend net achter vleugelboeg.

ONDERVLEUGEL Vrij egaal lichtgrijs, soms lichter, soms donkerder lijkend dan bovenzvleugel; minder blauwachtig dan bovenzvleugel. Op onderhand lichte achterrand doorschemerend. Buitenste handpen met witte schacht (binnenvlag leek ook in lengte tot voor helft donker). Oksel wit.

STAART Wit. Na zaterdag halverwege bovenstaart vage band met olie.

NAAKTE DELEN Iris zwartachtig. Snavel zwart. Poot vuil donkerroze, gewricht tibia/tarsus en tenen en vliezen bruinachtig (olie?).

SLEET Handpennen zonder zichtbare sleet. Armpennen tot op schacht versleten. Staart slordig lijkend (vooral vanaf zondag door olie).

GELUID Zacht, hoog enkelvoudig *kiew*, tweemaal gehoord tijdens achtervolging door groep Kauwen *Corvus monedula* boven strand.

GEDRAG Tijdens foerageren voortdurend met vleugels slaand, met zeer snelle vleugelslag, duidelijk sneller dan van Dwergmeeuw. Door nerveuze vlucht op

7 Ross' Meeuw / Ross's Gull *Rhodostethia rosea*, IJmuiden, Noordholland, 23 november 1992 (René Pop)

8 Ross' Meeuw / Ross's Gull *Rhodostethia rosea*, Vlieland, Friesland, juni 1958 (Jan Kist)

FIGUUR 1 Verspreidingsgebied van Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea*. 1 Eind mei-eind juli in broedgebied. Geschatte populatie 45-55 000 broedvogels, meeste tussen Jana en Kolyma. 2 Tweede helft juli-september oostwaartse wegtrek uit broedgebied; Oostsiberische Zee vriest dicht in september. 3 Half augustus eerste vogels in Tsjoecksjen Zee, vanaf half september algemeen bij Alaska, VS, met name langs rand pakijs. 4 Eind september sterke oostwaartse trek langs Point Barrow, Alaska, richting Beaufort Zee (15-20 000 vogels); rond Alaska in Tsjoecksjen en Beaufort Zee samen c 20-40 000 vogels. 5 Half oktober sterke westwaartse trek langs Point Barrow, terug richting Tsjoecksjen Zee; Beaufort Zee vriest dicht. 6 Eind oktober-november zuidwaartse trek vanuit Tsjoecksjen Zee, die dichtvriest, door Bering Straat. 7 November-april overwintering in Golf van Anadyr, kust van Kamtsjatka, 8 rond zuidelijke Koerilen en ten noorden van Hokkaido, Japan, en in 9 Zee van Ochotsk. 10, 11 Mei-juni trek vanuit wintergebied via rivierbeddingen richting broedgebied (aankomstpiek eind mei-begin juni). 12 Juli-september algemeen rond pakijs Frans Jozef Land, Spitsbergen en Noordoost-Groenland; betreft overzomerende vogels of westwaartse nazomertrek vanuit broedgebied; onbekend of vogels overwinteren of wegtrekken. [Bronnen: Mellofte et al 1981, Cramp & Simmons 1983, Grant 1986, Degtyaryev et al 1987, Divoky et al 1988, Johnson & Herter 1989 en Densley 1991; zomergrens pakijs volgens Bos-Niermeyer 1964.]

afstand herinnerend aan Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla*. Niet al te hoog boven water vliegend, om plotseling in te houden en van wateroppervlak iets op te pikken, daarbij soms even zwemmend. Soms voor langere tijd zwemmend. Enkele maal badderend in zee, ook in geul op strand. Op strand soms naast Kokmeeuwen

landend, regelmatig ook geheel afzonderlijk staand in ondiep water of op land. Eenmaal op Noordpier staand (niet door mij gezien). Veelal tussen pieren foeragerend, regelmatig ook buitengaats in woelige scheidslijnen watertypen. Eenmaal enkele uren foeragerend in mondvingershaven.

Determinatie

Door de combinatie van onbekendheid met de soort, de grote afstand tot de vogel, de aanvankelijk ongunstige lichtval en de extreme beweeglijkheid van de vogel duurde het in totaal anderhalf uur voordat ik zover was om Ross' Meeuw als determinatie serieus te overwegen. De enige soort die ik uit moest sluiten was een Dwergmeeuw ruiend van eerste zomer- naar tweede winterkleed. Achteraf redenerend had ik in het begin al uit de egaal lichtgrijze ondervleugel kunnen afleiden dat het een Ross' Meeuw moest zijn; immers, een onvolwassen Dwergmeeuw heeft een min of meer tweekleurige ondervleugel, met witachtige onderdekveren en zwartachtige slagpennen.

Het silhouet van de IJmuidense vogel in vlucht was ook een fractie anders dan dat van de enkele nabije Dwergmeeuwen, met een iets langere handvleugel, een iets langer lijkende staart en het dikste gedeelte van het lichaam dichter naar de borst toe (bij Dwergmeeuw gelijkmatiger geproportioneerd). Echter, op grote afstand vervaagden deze subtiele verschillen en leek de Ross' Meeuw sterk op een foeragerende Dwergmeeuw. De staartvorm was natuurlijk een goede aanwijzing voor Ross' Meeuw maar omdat de vogel restanten van het eerste zomerkleed vertoonde, kon ik niet uitsluiten dat de vogel actieve staarttui had en daardoor een 'slordige' staart.

Vanaf het moment dat de Ross' Meeuw zich van kortere afstand en met gunstig licht liet zien, werden ook de verschillen met een Dwergmeeuw evident. De egaal lichtgrijze ondervleugel bleef natuurlijk een goed kenmerk. De kop was voornamelijk wit, zonder de duidelijke zwartachtige vlekken op de kruin en oorstreek zoals bij een Dwergmeeuw (de grijze kruinvlekjes van de Ross' Meeuw waren pas onder zeer gunstige omstandigheden, als de vogel niet bewoog, te zien). De witte achterrand op de bovenhandvleugel liep niet door tot de buitenste handpennen zoals bij een Dwergmeeuw wel het geval is. De kopvorm was bol, volstrekt afwijkend van iedere andere meeuw. In zit was de zwarte buitenschacht van de buitenste handpen zichtbaar, iets wat een Dwergmeeuw alleen toont in combinatie met zwarte subterminale handpenvlekken. De vleugelslag was duidelijk sneller dan die van een Dwergmeeuw maar waarschijnlijk was dit het gevolg van de verminderde draagkracht door de sterke sleet van de armpennen.

De sterke armpensleet in combinatie met de

volledig verse handpennen duidt erop dat de armpennen niet geruid waren terwijl de handpennen wel vernieuwd waren. Dit past niet in het bekende ruipatroon van de Ross' Meeuw (Stresemann & Stresemann 1966). Ik veronderstel dat de vogel niet geheel gezond was en daardoor de volledige rui naar tweede winterkleed niet op de normale wijze heeft kunnen voltooien.

Voorkomen en verspreiding

De Ross' Meeuw te IJmuiden betekende het derde geval voor Nederland en voor veel vogelaars de eerste gelegenheid om de soort te zien te krijgen. De eerste Ross' Meeuw, in adult zomerkleed, verbleef op Vlieland, Friesland, van 6 juni tot en met 14 juli 1958; op de laatste datum werd de vogel dood aangetroffen (Spaans 1959). De tweede hield zich op 17 en 18 januari 1981 op bij de Hondsbossche Zeewering te Camperduin. Deze vogel was in adult winterkleed en werd slechts door een klein aantal waarnemers gezien (van der Ham 1981).

Voor het verspreidingsgebied en globale jaarlijkse trekpatroon van de Ross' Meeuw zij verwezen naar figuur 1.

Dankzegging

Mijn dank gaat uit naar Jaap van 't Hof en Arnoud van den Berg voor het toezenden van diaprints, naar Klaas Eigenhuis, Ted Hoogendoorn en Jan van der Laan voor het aanreiken van literatuur en naar Sandra Gardeslen voor het vervaardigen van de verspreidingskaart.

Summary

ROSS'S GULL AT IJMUIDEN IN NOVEMBER 1992 A Ross's Gull *Rhodostethia rosea* at IJmuiden, Noordholland, from 21 to 27 November 1992 constituted the third record for the Netherlands, and the first opportunity for 100s of birders to get grips on this highly sought-after species. The bird was in second-winter plumage, with remnants of first-summer plumage such as an irregular dark carpal bar and highly abraded secondaries. The secondaries apparently did not moult to second-winter plumage, presumably caused by physical anomalies. The first record for the Netherlands was of a bird in adult-summer plumage on Vlieland, Friesland, from 6 June to 14 July 1958; it was found dead on the last date. The second record was of an adult winter at Camperduin, Noordholland, on 17-18 Januari 1981; this record was withheld.

Verwijzingen

Bos-Niermeyer 1964. Schoolatlas der gehele aarde. 43ste druk. Groningen.
Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.

- Degtyaryev, A G, Labutin, Y V & Blohin, Y Y 1987. [Ross's Gulls (*Rhodostethia rosea*): migration and breeding cycle near the borders of the range.] Zool Zh 66: 1873-1885. [In Russisch.]
- Densley, M 1991. Ross's Gulls in Siberia. Dutch Birding 13: 168-175.
- Divoky, G J, Sanger, G A, Hatch, S A & Haney, J C 1988. Fall migration of Ross' Gull (*Rhodostethia rosea*) in Alaskan Chukchi and Beaufort Seas. US Fish & Wildlife Service, Anchorage. Final report.
- Grant, P J 1986. Gulls: a guide to identification. Tweede druk. Calton.
- van der Ham, N 1981. Waarneming van Ross' Meeuw te Camperduin in januari 1981. Dutch Birding 3: 16-17.
- Johnson, S R & Herter, D R 1989. The birds of the Beaufort Sea. Tweede druk. Anchorage.
- Meltofte, H, Edelstam, C, Granström, G, Hammar, J & Hjort, C 1981. Ross's Gulls in the Arctic pack-ice. Br Birds 74: 316-320.
- Spaans, A L 1959. Eerste waarneming voor Nederland van de Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea* (Mac-Gillivray), op Vlieland. Limosa 32: 1-7.
- Stresemann, E & Stresemann, V 1966. Die Mauser der Vögel. J Ornithol 107 (Sonderheft).

Dirk J Moerbeek, Eksterlaan 296, 2026 XP Haarlem, Nederland

Red-wattled Lapwing in Israel in winter of 1991/92

Marijke T Roos & Paul G Schrijvershof

On 28 December 1991, we were birding in the South Fields, north-east of Eilat, Israel. At 10:15, we discovered a medium-sized plover standing on the border between a melon field and surrounding shrubs. The pale brown upperparts and black crown and nape first made us think of Spur-winged Lapwing *Hoplopterus spinosus* but the yellow legs did not fit that species. When the bird moved, the side of the head became visible: a small red wattle and eye-ring and a red-and-black bill revealed that it was a Red-wattled Lapwing *H indicus*. Because of Sabbath, only the next day could we alert the International Birdwatching Center Eilat after which Hadoram Shirihai and David Yekutiel could confirm the observation. The bird remained in the area until 17 February 1992. This was the first record for Israel and the Western Palearctic outside the breeding range.

Description

The description is based on field-notes and colour transparencies.

SIZE & BUILD Medium-sized slender long-legged plover.

HEAD & NECK Crown black with some brownish feathers, black reaching onto nape. Side of hindneck grey.

Forehead just over base of bill dirty-white. Area below lore, chin and throat black, connecting with breast; some pale spots on chin and throat. Ear-coverts and side of neck white, joining with underparts.

UPPERPARTS Mantle and scapulars pale brown with greenish tinge. Rump and uppertail-coverts white.

UNDERPARTS Breast black. Side of breast, flank, belly, vent and undertail-coverts white.

WING Remiges blackish to dark brown. Tertials and scapulars pale brown with greenish tinge. Median and lesser upperwing-coverts brown with purple gloss and paler brown edges. Greater coverts white, forming striking white wing-bar in flight.

TAIL White with dark subterminal band showing growth bars. When standing, tail-tip appearing concolorous with mantle and scapulars.

WEAR Primaries and tertials slightly worn. Tail worn.

BARE PARTS Iris red-brown. Eye-ring pale red. Wattle pale red, from front of eye-ring to slightly in front of base of bill. On left side, wattle ending in shallow fork, probably caused by wart-like thickening of lower end of wattle. Bill pale red with black tip; lower mandible red to half length, upper mandible red up to nostril but culmen darkened. Tarsus pale yellow, tibia ochre, 'knee' greenish. Nail dark. On and around 'knees', wart-like thickenings (but apparently not hampering bird); thickenings also on both tarsi.

BEHAVIOUR Tame. Mostly standing or lying on bare ground at edge of scrub. On 29 December, upon our arrival, flying low over ground into scrub but when approached too close, usually rather walking than fly-

ing; when flying, then for short distances and very low over ground.

Identification

The combination of yellow legs, red eye-ring and wattle and red-and-black bill excluded all other *Hoplopterus* lapwings and made identification as Red-wattled Lapwing straightforward (cf Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986).

Adult Red-wattled Lapwings undergo a complete moult into winter plumage which is completed in October-November. The post-juvenile moult into first-winter plumage in Red-wattled Lapwing involves the body-feathers, most of the rectrices (sometimes only t1), the tertials and the wing-coverts (sometimes not all lesser coverts) and is completed by mid-winter; after this, first-winter birds are similar to adults but can be identified by some unmoulted lesser coverts and rectrices and slightly worn primaries (Prater et al 1977, Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986).

Bare-part coloration in juveniles is much less bright than in adults (Ali & Ripley 1980, Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986). To what extent this difference still exists between adult and first-winter birds is not known. However, the red of the eye-ring, wattle and bill of the Eilat bird appeared paler and less bright than in the colour plates of adult birds in Cramp & Simmons (1983) and Hayman et al (1986) and in own slides of the subspecies *H i indicus* from Nepal. Furthermore, the distribution of black and red on the bill showed strong resemblance with the juvenile bird depicted in Cramp & Simmons (1983).

Judging from the worn primaries, rectrices and tertials, the pale forehead, the pale red eye-ring, wattle and bill and the distribution of black and red on the bill, the Red-wattled Lapwing at Eilat was a first-winter bird.

Distribution and occurrence

Red-wattled Lapwing breeds from south-eastern Turkey east to India and south-eastern Asia. The subspecies *H i aigneri* occurs in the Western Palearctic and breeds in south-eastern Turkey, Iraq, Iran, Afghanistan and western Pakistan, as well as in southern Turkmenistan, the United Arab Emirates UAE and north-eastern Oman (Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986, Ramadan-Jaradi 1988, Martins 1989). Only the populations in Turkmenistan and possibly those of Turkey are migratory.

In Turkmenistan, Red-wattled Lapwing is a

common breeding bird arriving in the breeding areas mainly in the second half of April. This population winters in India (Flint et al 1984) but the time of departure to the wintering grounds is unknown (Cramp & Simmons 1983, Flint et al 1984).

The occurrence in Turkey is only known since June 1983 when five birds were discovered near Cizre, in the Tigris valley near the Syrian border (Murphy 1984, Martins & Robson 1988). Now, it is a rare breeding bird but possibly increasing in numbers. The maximum count was, both in 1986 and 1987, 10 birds (Schenk 1986, Eames 1989, Martins 1989).

In other parts of its breeding range, *H i aigneri* is sedentary or only undertaking dispersive movements which are made in response to rainfall or drought (cf Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986).

Outside the known breeding areas in the Middle East, Red-wattled Lapwing is reported as a vagrant from Kuwait, Saudi Arabia (up to 1990 12) and Bahrain (up to 1990 six) (Cramp & Simmons 1983, Bundy et al 1989, Hirschfeld 1991). These records mainly involved solitary birds in October-February. Also, birds were recorded in April, May, July and September. A remarkable record was a group of 22 migrating birds in the UAE on 6 September 1990 (Kirwan 1991).

The origin of these vagrant birds is not known. Although the species breeds in the UAE and Oman, it can not be excluded that birds from Iran are involved, crossing the Persian Gulf during southward movements (Colston & Burton 1989). The bird from Eilat, however, probably originated from one of the breeding areas in either Turkey or Iraq.

Samenvatting

INDISCHE KIEVIT IN ISRAËL IN WINTER VAN 1991/92 Van 28 december 1991 tot en met 17 februari 1992 verbleef een eerste-winter Indische Kievit *Hoplopterus indicus* bij Eilat, Israël. De vogel was gemakkelijk te herkennen aan het zwart-bruin-witte verenkleed in combinatie met de gele poten, rode oogring en koplend en zwart-rode snavel. De ondersoort *H i aigneri* komt voor in het Westpaleartic gebied en broedt in Zuidoost-Turkije (zeldzaam, sinds 1983), Irak, Iran, Afghanistan en West-Pakistan. Bovendien zijn er populaties in Zuid-Turkmenistan, de Verenigde Arabische Emiraten en Oman. De meeste van deze populaties zijn sedentair maar kunnen soms meer of minder uitgebreide dispersie vertonen in reactie op droogte. Gezien de ligging van Eilat ten opzichte van de dichtstbijzijnde broedgebieden, lijkt de vogel van Eilat het meest waarschijnlijk afkomstig van de populaties in Turkije of Irak. Dit was het eerste geval van de Indische Kievit voor Israël.

Red-wattled Lapwing in Israel in winter of 1991/92

9 Red-wattled Lapwing / Indische Kievit *Hoplopterus indicus*, Eilat, Israel, December 1991 (*Hadoram Shirihai*)

Baarn.

Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.

Eames, J 1989. Selected bird observations from Turkey: spring and summer 1987. *Ornithol Soc Middle East Bull* 23: 6-13.

Flint, V E, Boehme, R L, Kostin, Y V & Kuznetsov, A A 1984. A field guide to the birds of the USSR. Princeton.

Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. London.

Hirschfeld, E 1991. Rare birds in Bahrain in 1989 and 1990. *Ornithol Soc Middle East Bull* 26: 20-25.

Kirwan, G 1991. Around the region. *Ornithol Soc Middle East Bull* 26: 63-66.

Martins, R P 1989. Turkey bird report 1982-6. *Sandgrouse* 11: 1-41.

Martins, R & Robson, C 1988. Selected bird observations from Turkey: spring and summer 1983. *Ornithol Soc Middle East Bull* 20: 11-20.

Murphy, C 1984. Recent trips to eastern Turkey, 1983. *Ornithol Soc Middle East Bull* 13: 8-12.

Prater, A J, Marchant, J H & Vuorinen, J 1977. Guide to the identification and ageing of Holarctic waders. Tring.

Ramadan-Jaradi, G 1988. Notes on some breeding birds of the United Arab Emirates. *Sandgrouse* 10: 81-84.

Schenk, R 1986. Birdreport of a trip through Bulgaria, Turkey, Cyprus and Greece, May 24th until July 4th 1986. *Vlaardingen*.

References

Ali, S & Ripley, S D 1980. Handbook of the birds of India and Pakistan 2. Second edition. Delhi.

Bundy, G, O'Connor, R J & Harrison, C J O 1989. Birds of the Eastern Province of Saudi Arabia. London.

Colston, P & Burton, P 1989. Wad- en weidevogels.

Marijke T Roos, Zevenkampse Ring 742, 3068 HG Rotterdam, Netherlands
Paul G Schrijvershof, Millinxstraat 153b, 3081 PK Rotterdam, Netherlands

Mededelingen

Vogelaars en Lyme-ziekte

Vanaf maart worden teken weer actiever dan in de winter, waarmee ook de kans op een tekebeet toeneemt. Vooral personen die zich vaak buiten paden in bos- en duingebieden begeven lopen een vrij grote kans om door een teek te worden gebeten. In bepaalde gebieden van Nederland, zoals de Hollandse duinstreek, zijn 30% van de teken besmet met de pas in 1982 beschreven bacterie *Borrelia burgdorferi* (Nohlmans et al 1990). Deze spirocheet wordt door de teek van de ene naar de andere gastheer overgebracht en

veroorzaakt de Lyme-ziekte (genoemd naar Old Lyme, Connecticut, VS, waar de ziekte in 1975 voor het eerst werd herkend). De Lyme-ziekte komt over de gehele wereld voor maar is vooral bekend in het oosten van Noordamerika en in geheel Europa. Voor informatie over herkenning, levenscyclus en ecologie van teken (met name *Ixodes ricinus*) zij verwezen naar de Boer et al (1990), Heltzel (1991) en Schulze-Hagen & van den Berg (1992). Voor algemene vragen over Lyme-ziekte kan men zich wenden tot de Bedrijfsgezondheidsdienst (RBB) te Den Haag (070-3767911). Deze instantie geeft ook een

brochure uit die te bestellen is (NLG 2.50) bij de Afdeling Documentatie en Bibliotheek van de RBB (070-3767350).

Uit persberichten blijkt dat, bijvoorbeeld, c 20% van de personen die werken in de duinen van Zuid-Kennemerland, Noordholland, seropositief waren en dat bij c 25% van hen de symptomen van Lyme-ziekte optraden (n = c 180). Deze symptomen zijn zeer variabel en daardoor wordt de ziekte dikwijls laat of niet gediagnostiseerd (cf van der Meer 1989). De drie stadia van de ziekte doen denken aan de drie stadia van onbehandelde syfilis die door een verwante bacterie wordt veroorzaakt. In tegenstelling tot syfilis wordt de Lyme-ziekte niet overgebracht door lichamelijk contact. De meeste (maar niet alle) patiënten krijgen na 3-30 dagen gedurende c 4 weken een huidafwijking rond de plaats van de tekebeet. Deze afwijking wordt *erythema chronicum migrans* genoemd en openbaart zich als een rode jeukende plek die zich langzaam uitbreidt en in het centrum weer lichter kan worden. Vaak gaat dit gepaard met koorts, hoofdpijn en vermoeidheid. In dit stadium kan men door middel van hoge doses antibiotica de ziekte gemakkelijk behandelen. In latere stadia wordt genezing aanzienlijk moeilijker (bij veel patiënten blijkt de ziekte zich echter na het eerste stadium niet verder te ontwikkelen). In het tweede stadium treden bij 50% van de patiënten neurologische of cardiologische problemen op. In het derde stadium, soms jaren na de besmetting, kan chronische artritis of zelfs chronische huid- of neurologische ziekten voorkomen. In sommige gevallen kan bijvoorbeeld permanente schade ontstaan aan hart, hersenen of zintuigen.

Er komt nog een groot aantal andere door teken overgebrachte virale, protozoaire en bacteriële infecties voor. In Europa is vooral het *Frühsommer-Meningoencephalitis-virus* (FSME) gevaarlijk dat van Denemarken, Duitsland en Oost-Frankrijk naar het oosten toe steeds talrijker voorkomt maar in Nederland nog niet is vastgesteld. Een infectie met FSME is in tegenstelling tot de Lyme-ziekte niet met een antibiotica-kuur te genezen en kan leiden tot een hersenontsteking die in 2-5% van de gevallen dodelijk is. Wanneer men in Oosteuropa of Siberië naar bosvogels gaat kijken is het sterk aan te raden zich tegen deze ziekte te laten vaccineren (cf Schulze-Hagen & van den Berg 1992). Als men heeft verzuimd zich te laten vaccineren, kan men zich uiterlijk binnen 4 dagen na een tekebeet nog laten inenten met antistoffen.

Er bestaat (nog) geen vaccinatie tegen de Lyme-ziekte en na genezing verwerft men (anders dan bij FSME) geen immuniteit. Het blijft daarom voor iedereen van groot belang tekebeten te voorkomen. Dit kan door zo min mogelijk bos- en duinpaden te verlaten, niet in het gras te gaan liggen en de armen en benen bedekt te houden en broekspijpen in de sokken te stoppen. Thuisgekomen doet men er bovendien verstandig aan van kleding te wisselen en zich te controleren op vastgezogen teken. Daarbij moet men zich realiseren dat onvolwassen teken – nimfen – zeer klein zijn, c 1.5 mm, en daardoor lastig op te sporen. Insectenwerende middelen, zoals diëthyltoluamide, zouden een geringe werkzaamheid op teken hebben maar schijnen, in combinatie met een op de kleding aangebracht insecticide, *permethrin*, goed te voldoen (Mellor 1992). Indien men onverhoopt toch wordt gebeten, moet men de teek snel en behoedzaam verwijderen. Dit kan het beste met een (gebogen) pincet waarbij men er op moet letten dat de teek in zijn geheel loslaat (Heltzel 1991). Het gebruik van alcohol of andere stoffen die de teek verdoven wordt ontraden omdat daarmee de kans toeneemt dat besmette lichaamsvloeistoffen van de teek in het lichaam van de gastheer geraken. (De RBB raadt daarentegen wél aan om een watje met alcohol of ether op de teek aan te brengen omdat daarmee de kans vermindert dat de monddelen van de teek achterblijven.) Vervolgens moet men bedacht zijn op de eerste verschijnselen van de ziekte. Bij sommigen wordt echter noch de tekebeet noch het eerste stadium van de ziekte manifest. Risicogroepen, zoals personen die in terreinen met veel teken broedvogels inventariseren, doen er daarom misschien verstandig aan ieder najaar hun bloed te laten onderzoeken om vast te stellen of er antistoffen zijn ontwikkeld tegen de bacterie. Bij sommige geïnfecteerden worden evenwel geen antistoffen gevormd. Het verdient derhalve aanbeveling de losgetrokken teek te bewaren aangezien daarin de aanwezigheid van bacteriën direct is aan te tonen.

De laatste tijd lijken ziekten die door teken worden overgebracht steeds vaker voor te komen. Dit kan verband houden met een voor teken beter geworden leefmilieu door de zogenaamde vergrassing van natuurterreinen. Deze is het gevolg van een eutrofiëring van de bodem en de afnemende vitaliteit van bossen. Deze veranderingen zijn plaatselijk zeer opvallend zoals in bepaalde duingebieden (cf van den Berg & Stuart 1989). Wellicht kan de eventuele toename van

het aantal teken zelfs verband houden met het verdwijnen van potentiële tekeneters als Patrijzen *Perdix perdix* en Fazanten *Phasianus colchicus* (cf Duffy et al 1992).

De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten heeft meegedeeld zich bewust te zijn van de gevaren van de Lyme-ziekte. Desondanks is zij niet bereid de bezoekers van haar terreinen waar veel teken voorkomen middels de bij de ingangen aanwezige borden te informeren (B L J van Leeuwen in litt). Haar argument is dat het personeel zich onvoldoende competent acht de vragen te beantwoorden die van een dergelijke waarschuwing het gevolg kunnen zijn.

Verwijzingen

van den Berg, A B & Stuart J J 1989. Het voorkomen van de Nachtzwaluw *Caprimulgus europaeus* in de duinen van Bloemendaal en Velsen en oorzaken van achteruitgang. Vogeljaar 37: 258-261.

de Boer, R, Nohlmans, M K E & van den Boogaard, A E J M 1990. Nederlandse teken als overbrengers van infectieziekten. Ned Tijdschr Geneesk 134: 1295-1299.

Duffy, D C, Downer, R & Brinkley C 1992. The effectiveness of Helmeted Guineafowl in the control of the deer tick, the vector of Lyme disease. Wilson Bull 104: 342-345.

Heltzel, J A 1991. Lyme disease: preventing the preventable. Am Birds 45: 1064-1066.

van der Meer, J W M 1989. Lyme-borreliose, de 'Hocus Pas' onder de infectieziekten. Ned Tijdschr Geneesk 133: 2214-2216.

Mellor, N H 1992. Prevent insect bites. Winging it 4 (9): 6-7.

Nohlmans, M K E, de Boer, R, van den Bogaard, A E J M, Blaauw, A A M & van Boven, C P A 1990. Voorkomen van *Borrelia burgdorferi* in *Ixodes ricinus* in Nederland. Ned Tijdschr Geneesk 134: 1300-1303.

Schulze-Hagen, K & van den Berg, A B 1992. Feldornithologen und Zecken. Limicola 6: 242-253.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG, Santpoort-Zuid, Nederland

Asian-Pacific birds

New subspecies of Blue-rumped Pitta from southern Indochina

The Blue-rumped Pitta *Pitta soror* is widespread in Indochina, ranging from the Yao Shan range in south-eastern China (Cheng 1987) to the Khao Soi Dao range in south-eastern Thailand (Deignan 1963). It appears to be most common east of the Annamitic chain (figure 1). Delacour (1929) recognized four subspecies. *P s soror*, *P s intermedia* (= *P s petersi*) and *P s tonkinensis* were illustrated in colour in Delacour & Jabouille (1931). Birds from south-eastern Thailand are illustrated in Boonsong & Round (1991). E Mayr (in Traylor 1979) also listed four subspecies but, incidentally, omitted southern Indochina (south-eastern Thailand and southern Cambodia) from the species' distribution range. Moreover, Mayr treated *P s annamensis* as synonymous with *P s soror* whereas Hall (1952) and Dickinson (1970) had argued that *P s annamensis* is a valid subspecies occurring in central Vietnam (central Annam) and southern and central Laos.

The Blue-rumped Pitta is separated from Rusty-naped *P oatesi* and Blue-naped Pittas *P nipalensis*

by its rather sharply demarcated blue lower back and rump. The characterization by King et al (1975) 'Like Rusty-naped and Blue-naped but lower back and rump blue, crown and nape blue (male) or green (female)', whilst adequate to separate the three in the field on most occasions, does not take into account the considerable geographic variation in plumage coloration in the Blue-rumped Pitta.

The occurrence of the Blue-rumped Pitta in Thailand was first recorded by Meyer de Schauensee (1946): a specimen (ANSP 136467, see below) was recorded as *P nipalensis* but later re-identified as a Blue-rumped Pitta *P soror*. A single specimen collected by C J Aagaard in 1929 (in CUMZ) is labelled 'Chanthaboon' (Chanthaburi) and probably originates from Khao Sabab (cf Meyer de Schauensee 1946). In Cambodia, J Delacour collected an immature at Bokor (Delacour 1929) and commented on its large size. In view of the quoted wing length of 125 mm, Delacour & Jabouille (1931) alluded to the possibility of it representing a distinct subspecies. Hall (1952) mentioned this specimen and another, collected by W Williamson at Kompong Som Bon, Cambodia. Engelbach (1938) discussed the

occurrence of several *Pitta* species in the Cardamom mountains but did not mention the Blue-rumped *Pitta*.

I examined 75 specimens of the Blue-rumped *Pitta* in institutional collections. In addition, in 1988 and 1990, I studied adult and juvenile Blue-rumped Pittas in the field in Vietnam at Ky Son, Rao Qua and Doi Khe Lao (Nghe Tinh province), Cuc Phuong NP (Ha Nam Ninh province) and Sa Pa (Hoang Lien Son province).

The study revealed that the population inhabiting the mountains of south-western Cambodia and south-eastern Thailand is subspecifically distinct. I propose to name the new subspecies:

Pitta soror flynnstonei subspecies nova

HOLOTYPE USNM 534662, adult male (study skin in good condition), collected on 4 March 1966 at Khao Soi Dao Tai, 4800 ft, Pong Nam Ron district, Chanthaburi province, south-eastern Thailand, co-ordinates 12:56N, 102:12E, by B F King (field number 2455). Testes 7.6 mm. Bare parts: iris dark brown, bill brown-horn, sides of mandible whitish-horn, feet fleshy-horn, claws whitish-horn (collector's notes on label). Additional specimens examined: TISTR 532107, adult male,

15 March 1966, Khao Soi Dao Tai, 4200 ft, USNM 534663, adult female, 6 March 1966, Khao Soi Dao Tai, 4800 ft, collected by B F King, field numbers 2551 and 2484, respectively; ANSP 136467, female, 26 May 1938, Khao Soi Dao, 3500 ft, collected by R Meyer de Schauensee; CUMZ unnumbered, male (labelled female), 12 November 1929, Chanthaburi (Chantaboon), collected by C J Aagaard; BMNH 1928.6.26.589, juvenile male, December 1927, Bokor, collected by J Delacour, P Jabouille and W P Lowe, field number 524; BMNH 1955.1.4571, adult female, 23 December 1918, Kompong Som Bon, near Sre Umtul, collected by W Williamson.

DIAGNOSIS New subspecies differs from *P s soror* (southern Annam, see below) by its considerably larger size (figure 2).

DESCRIPTION Male: forehead, forecrown and ear-coverts pinkish-grey; chin and throat whitish; hind-crown and nape blue, rather sharply demarcated from green mantle and back. Orange-rufous supercilium broadest behind eye; black patch on ear-coverts. Plumage coloration similar to that of *P s soror* and *P s annamensis*. Female: like male but lacks blue on crown and nape which are concolorous with green mantle and back.

MEASUREMENTS Wing 120-125 mm (mean 123.3), tail 53-66 mm (60.3) in seven adult specimens of *P s flynn-*

10 Holotype of *Pitta soror flynnstonei* subspecies nova (USNM 534662), adult male, collected on 4 March 1966 at Khao Soi Dao Tai, south-eastern Thailand (12:56N, 102:12E) by B F King (field number 2455), and skin of adult female (USNM 534663), 6 March 1966, Khao Soi Dao Tai, collected by B F King (field number 2484) (*Frank Rozendaal*)

stonei versus 110–113 mm (mean 111.7) and 50–56 mm (52.3) in four adults of *P s soror* from southern Annam (figure 2). Clinal variation in size is interrupted between populations of *P s soror* and *P s flynnstonei*, latter averaging almost as large as *P s tonkinensis* at northern extreme of cline.

DISTRIBUTION AND STATUS At present, known from the Chaîne d'Éléphant and Chaîne des Cardamomes (Bokor and Kompong Som Bun) in southern Cambodia and from Khao Soi Dao Tai and Khao Sabab/Chanthabun in south-eastern Thailand but likely to occur throughout these ranges (figure 1). No altitudes are known for the Cambodian collecting localities. The known ranges of *P s flynnstonei* and *P s soror* are separated by the Mekong delta and Bassac-Mekong river system. The original vegetation of this area consisted of seasonal freshwater peat-swamp *Melaleuca* forest, swamp forests of the Mekong delta and mangrove swamps of the Mekong river estuary (Vietnam Resources and Environment Programme 1985).

EYMOLOGY This new subspecies is named in commemoration of Sean Flynn and Dana Stone. Flynn, a photographer for *Time* magazine, and Stone, a CBS cameraman, went missing after they had left Phnom Penh, Cambodia, on rented motorbikes on 6 April 1970, heading south-east along *Route coloniale 1*. Their graves were discovered in 1991.

Comparative material examined

The subspecies of the Blue-rumped Pitta are not clearly demarcated. Delacour & Jabouille (1931) and Delacour (1932) pointed out that there is clinal variation in the coloration of the nape and upper mantle. Also, there is much individual variation (Bangs & Van Tyne 1931, Hall 1952).

The large distributional gaps in Vietnam (figure 1) can probably be attributed to limited collecting activity in these parts. The seemingly disjunct range of the Blue-rumped Pitta appears to have given rise to an allegedly well-defined characterization of subspecies, including *P s annamensis* (cf Hall 1952, Dickinson 1970). However, new material obtained during future field-work in intervening areas may conceivably warrant a reappraisal of the geographical variation in this species.

The following comparative material was examined.

Pitta soror soror Wardlaw-Ramsay

Vietnam: 'Saigon', one female (BMNH, holotype); Dran, one juvenile male (BMNH); Nhatrang, one unsexed (BMNH); Blao, one female (USNM); Dinh Quan, one male (USNM); Tay Ninh, one male (MNHN). In addition, the species has been reported from Honquan (David-Beaulieu 1932) and from the Yok Don reserve in western Dac Lac province (Laurie et al 1989). It is not listed

FIGURE 1 Geographical distribution of Blue-rumped Pitta *Pitta soror* (specimen records and my observations only). Darker shaded area denotes land area under 100 m above mean sea level; paler shading indicates coastal waters with depth of less than 50 m

for the Tay Nguyen plateau (Vo Quy et al 1983). During field-work at Kon Ha Nung (Gia Lai - Kon Tum province) in May 1988, no Blue-rumped Pittas were observed but vocalizations were tape-recorded which are very similar to calls of *P s soror* subsequently recorded in Cuc Phuong.

Delacour (1929) and Delacour & Jabouille (1929, 1931) diagnosed *P s soror* (*sensu lato*) as having the crown and nape blue, more or less tinged mauve.

Pitta soror annamensis Oustalet

Laos: Bolovens Plateau (Ban Kok, Paleng, Thatteng), five (AMNH, BMNH and MNHN). Vietnam: Dak To, one (MNHN); Hue, five (BMNH and MNHN); Hai Van (Col des Nuages), two (BMNH and MNHN); Thua Luu, 10 (BMNH, MCZ and MNHN). In addition, I examined the feather remains of an unsexed bird from Lang Ka Kou (A Shau valley).

Oustalet (1896) described *P s annamensis* as having the 'head strongly tinged lilac on crown

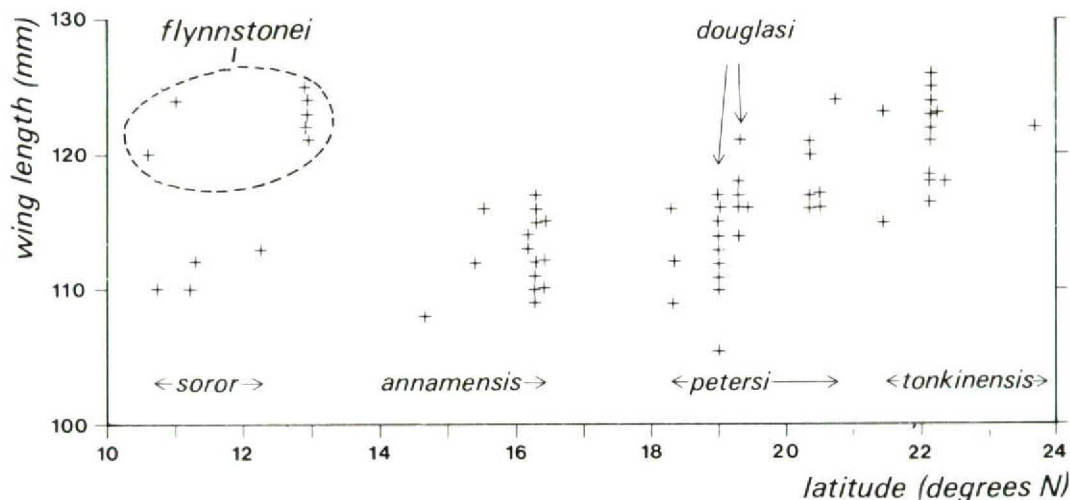

FIGURE 2 Latitudinal variation in wing length of Blue-rumped Pitta *Pitta soror* in Indochina

and nape; eyebrows and sides of head rusty; throat pale vinous, grading into rufous underparts; mantle brown, tinged green'. Delacour (1929) and Delacour & Jabouille (1931) considered *P s annamensis* an immature of *P s soror*. Hall (1952) re-appraised the validity of *annamensis* and argued that all 'pink-phased' specimens, previously referred to *P s soror*, from central Annam (Thua Luu, Hai Van and Hue) and southern Laos (Boloovens Plateau) were constant in size and colour. They were said to differ from all other taxa by 'the pink invading the blue of the head giving it a lilac tone', as described by Oustalet (1896) for the type of *P s annamensis*. Furthermore, they differed 'in having rather less olive in the green of the mantle, the difference being especially marked in the females. The rumps in the males are bright blue, the colour spreading onto the lower back and forming a solid patch; this character is less marked in females but in most cases the rump patch is considerably brighter and more solid than in the females of typical *P soror*'.

Hall (1952) furthermore stated that 'The series averages smaller than those from further south' (my italics, FR). However, Hall compared specimens of *P s annamensis* (wing length 108-116) with the two Cambodian skins of *P s flynnstonei* with wing lengths (my measurements in brackets): 119 (124), 121 (121), the holotype of *P s soror*: 112 (110), and the skin from Nhatrang: 116 (113); see also figure 2.

Dickinson (1970), apparently unaware of the

paper by Hall (1952), identified specimens from the Boloovens plateau (Laos) as *P s annamensis*, which he characterized by 'heavy spotting on the mantle, mauvish-pink coloration on crown and face and intense color of the black patch on the ear-coverts'. However, black spotting occurs randomly in a large number of *Pitta* species (unpubl data) and Dickinson (1970) admitted the individual variation in the last-named character. Thus, the lilac coloration of the head seems to be considered diagnostic of *P s annamensis*.

The range of *P s annamensis* comprises central Annam and southern Laos. Dickinson (1970) also included central Laos in the range of *P s annamensis*, possibly on the basis of the specimen from Nape (see under *P s petersi*). The female from Dak To is only provisionally placed with *P s annamensis* here.

It appears as if the species is largely absent over most of Dac Lac and Gia Lai - Kon Tum provinces in south-central and central Annam; however, this may be largely due to inadequate collecting and lack of recent ornithological surveys.

The remark by Hall (1952) that 'there is an indication that there may be another recognizable race in Southern Annam' is puzzling; it refers to the specimens from Nhatrang and Dran, in the vicinity of the type locality of *P s soror*. No further explanation is given.

Pitta soror petersi Delacour

Laos: Nape, one (MNHN). Vietnam: Phuqui, five

(BMNH and MNHN); Hoi Xuan, three (AMNH); Cuc Phuong NP, one (UoH); Phu No Quang, one (UoH); Huong Khe, one (NCSR); Huong Kha, one (NCSR) and Ha Tinh, one (NCSR). In addition, I examined the remains of a predated male (with the head partially eaten) from Ky Son. The specimens from Ky Son, Huong Khe and Huong Kha are provisionally included with *P s petersi*. The indication of a broad orange-rufous supercilium may warrant inclusion in *P s annamensis* but more adult male specimens from Binh Tri Thien and Nghe Tinh provinces are needed to determine the subspecific identity of these populations. King et al (1975) referred to the species' absence from central Laos but it is actually absent from most of Laos. The only Laotian records originate from Nape and the Bolovens plateau.

Delacour (1928, 1929) and Delacour & Jabouille (1929, 1931) diagnosed this taxon, considered intermediate between *P s soror* (sensu lato) and *P s tonkinensis*, as having the crown and nape pale blue, with a slight greenish tinge and being of intermediate size (cf figure 2).

Pitta soror tonkinensis Delacour

Vietnam: Bao Ha, one (BMNH); Thanh Son, one (NCSR); Doan Ket, one (NCSR); Kim Boi, one (NCSR); Chi Ne, two (UoH); Cho Don, one (UoH); Bac Kan, six (AMNH, BMNH and MNHN) and Tam Dao, one (MNHN). People's Republic of China: Yao Shan, one (MNHN).

P s tonkinensis is characterized by green crown and nape, faintly tinged blue, and large size (cf figure 2; Delacour 1927, 1929; Delacour & Jabouille 1929, 1931).

Pitta soror douglasi Ogilvie-Grant

People's Republic of China: Mt Wuchi (Hainan Dao), one male (holotype, BMNH); Cheteriang, (Hainan Dao), 15 (AMNH).

P s douglasi differs from mainland *tonkinensis* by smaller measurements (Delacour 1929, Delacour & Jabouille 1929)

I am grateful to Mrs Nippon Ratanaworabhan, Thailand Institute of Scientific and Technical Research, Bangkok (TISTR); Thosaporn Wongratana, Chulalongkorn University Museum of Zoology, Bangkok (CUMZ); Storrs Olson, US National Museum (Smithsonian Institution), Washington (USNM); Mary LeCroy, American Museum of Natural History, New York (AMNH); L Voisin, Museum National d'Histoire Naturelle, Paris (MNHN); Frank Gill and Fred Sheldon, Academy

of Natural Sciences, Philadelphia (ANSP); and Peter Colston, Graham Cowles and Michael Walters, British Museum (Natural History), Tring (BMNH); for allowing me to examine specimens under their care. Carl Edelman, Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm (NRS), kindly arranged a loan of specimens. Philip Round, Mahidol University, Bangkok, was helpful in many ways in Bangkok. The study of material in collections in the USA was financially supported by the Frank M Chapman Memorial Fund and the Smithsonian Institution. Vo Quy and Le Dien Duc, Department of Biology, University of Hanoi (UoH), Nguyen Cu and Truong Van La, National Center for Scientific Research in Vietnam, Ha Noi (NCSR), and John MacKinnon organized field-work in Vietnam. My wife Caroline was very helpful in the field. Field-work was supported by the Dutch Society for the Protection of Birds, World Wildlife Fund Netherlands, Oriental Bird Club and Netherlands Foundation for International Nature Protection. I thank Edward Dickinson, Gerlof Mees, V Mees-Balchin and David Wells for their comments.

This is contribution 4 in a series of studies on Asian-Pacific Pittidae; the previous contribution appeared in Dutch Birding 13: 16-17, 1991.

References

- Cheng, T-H 1987. A synopsis of the avifauna of China. Beijing.
- David-Beaulieu, A 1932. Les oiseaux de la region de Honquan (Province du Thudaumot, Cochinchine). Oiseau Rev Fr Ornithol 2: 133-154.
- Boonsong Lekagul & P D Round, 1991. A guide to the birds of Thailand. Bangkok.
- Deignan, H G 1963. Checklist of the birds of Thailand. US Natl Mus Bull 226: i-x, 1-263.
- Delacour, J 1927. New birds from Indo-China. Bull Br Ornithol Club 47: 151-170.
- Delacour, J 1928. (descriptions of two new birds from southern Indo-China). Bull Br Ornithol Club 49: 49-50.
- Delacour, J 1929. On the birds collected during the fourth expedition to French Indo-China II. Ibis (12) 5: 403-429.
- Delacour, J 1932. Étude systématique de quelques oiseaux nouveaux ou intéressants obtenus par la VIe expedition en Indochine. Oiseau Rev Fr Ornithol 2: 419-438.
- Delacour, J 1934. (*Pitta soror petersi*, new name for *Pitta soror intermedia*). Bull Br Ornithol Club 54: 94.
- Delacour, J & Jabouille, P 1928. (Twenty-one new birds from Indo-China). Bull Br Ornithol Club 48: 125-136.
- Delacour, J & Jabouille, P 1929. Les brèves de l'Indochine française (Pittidae). Oiseau Rev Fr Ornithol 10: 113-122.

- Delacour, J & Jabouille, P 1931. Les oiseaux de l'Indochine française 3. Paris.
- Delacour, J & Jabouille, P 1940. Liste des oiseaux de l'Indochine française, complétée et mise à jour. Oiseau Rev Fr Ornithol 10: 89-220.
- Dickinson, E C 1970. Birds of the Legendre Indochina expedition 1931-1932. Am Mus Novit 2423: 1-17.
- Engelbach, P 1938. Notes sur quelques oiseaux du Cambodge. Oiseau Rev Fr Ornithol 8: 384-394.
- Hall, B P 1952. Notes on the races of *Pitta Soror* Wardlaw Ramsay, in southern Indochina. Bull Br Ornithol Club 72: 102-104.
- King, B, Woodcock, M & E C Dickinson, E C 1975. A field guide to the birds of south-east Asia. London.
- Laurie, A, Ha Dinh Duc & Pham Trung Anh 1989. Survey for Kouprey (*Bos sauveli*) in western Daklak Province, Vietnam. Kouprey Conserv Trust 1: 37
- Meyer de Schauensee, R 1946. On Siamese birds. Proc Acad Nat Sci Philadelphia 98: 1-82.
- Oustalet, M E 1896. Description de cinq espèces nouvelles d'oiseaux appartenant au Muséum d'Histoire Naturelle et provenant de la Chine et de l'Indo-Chine. Bull Mus Hist Nat Paris 2: 314-317.
- Traylor Jr, M A (editor) 1979. Check-list of birds of the world 8. Cambridge, Massachusetts.
- Vietnam Resources and Environment Programme 1985. Vietnam national conservation strategy. Gland. [Draft.]
- Vo Quy, Stepanyan, L S, Nguyen Cu & Truong Van La 1983. [Materials on the avifauna of the Tay Nguyen plateau.] In: [Fauna and ecology of the animals of Vietnam, edited by L N Medvedev.], Moscow, pp 44-61. [In Russian.]

Frank Rozendaal, Akker 113, 3732 XC De Bilt, Netherlands

Brieven

Identification of Red-knobbed Coot

We read with great interest the paper on the identification of Red-knobbed Coot (formerly Crested Coot) *Fulica cristata* (Forsman 1991). However, when counting Coots *F atra* and Red-knobbed Coots in Morocco during a WIWO project in October and December 1991, we still found it difficult to identify either species at greater distances as well as in mixed flocks up close and we feel that identification is more difficult than Forsman suggested. We will discuss some differences between both species that Forsman calls 'rather easily assessable'. (Numbers of plates and figures refer to those in Forsman 1991.)

The differences in body size are not visible in the field, or at least not obviously so.

It is true that Red-knobbed Coot can swim with raised rump-feathers (cf plate 122 and figure 1e-left) but it also often does not (cf plates 123 and 125). Moreover, Coot is not always 'half-ball shaped' but often has a flat back like Red-knobbed Coot (similar to plate 123) or a high rear end (like in figure 1a). Plates 124 and 125 are somewhat suggestive in this respect: note that the Red-knobbed Coot is swimming while the Coot is not! Coots also sometimes (eg, while threatening conspecifics) raise their rump-feathers! On 14 December 1991, at Merja Barga, Morocco, we scored the body shape in 123 swimming and

foraging birds in a mixed flock consisting for 58% of Coots. There were no significant differences in body shape (chi-square test, 'round' or 'half-ball shaped' versus 'flat'; in swimming birds $\chi^2 = 3.44$, $P > 0.1$, in foraging birds $\chi^2 = 0.32$, $P > 0.1$) although there was a difference in 'roundness' between the species: in Coot the body shape was like in plate 124 while in Red-knobbed Coot this was more like in plate 125. Also, 'flat' Red-knobbed Coots regularly had their rump-feathers raised.

The neck of Red-knobbed Coot does appear to be slimmer but not as much as shown in figure 1a and 1e (see plates 122, 123 and 125). In mixed flocks, we found it difficult and in most cases impossible to pick out either species on neck shape alone. The drawings (figure 1a and 1e) are much exaggerated. Note also that the 'bottleneck' is not visible in plates 122 and 125.

The triangular head shape in Red-knobbed Coot is probably mainly due to the presence of knobs and the size of the shield (figure 1a). When there are no knobs and the shield is small, it is very difficult to see any difference in head shape with Coot. Moreover, differences in shield size in Coots were found to be dependent on sex, age, status, condition and season (Visser 1988), and it seems likely that this is also the case in Red-knobbed Coot. We found many Red-knobbed Coots with very small shields and no knobs at all. Indeed, these birds did not show a

markedly different head shape from Coots.

We found the difference in shield shape in frontal views, though present, hard to see since swimming coots move their heads back and forth.

If there were birds with large knobs, this was usually easy to see, also at greater distances, especially in silhouette. The colour, however, is only visible in close views; from a distance, the knobs look black.

In our opinion, the following characters are especially useful for identifying the species: for Coot, the point of the loreal feathering, the white trailing edge to the wing (in large flocks, coots regularly flap their wings) and the pinkish-white

bill; for Red-knobbed Coot, the knobs and the bluish-white bill (note that in Jonsson 1982 the bill colour of Red-knobbed Coot is wrongly depicted).

We would like to thank the Prins Bernhard Fonds for their financial support, and Nico Groen for the organization of the project.

References

- Forsman, D 1991. Aspects of identification of Crested Coot. *Dutch Birding* 13: 121-125.
 Jonsson, L 1982. *Birds of the Mediterranean and Alps*. London.
 Visser, J 1988. Seasonal changes in shield size in the Coot. *Ardea* 76: 56-63.

Guido O Keijl, Stephensonstraat 15-1, 1097 BA Amsterdam, Netherlands
A H V (Ton) Eggenhuizen, Laurierstraat 17, 1314 HL Almere, Netherlands
Paul S Ruiters, Semarangstraat 31-huis, 1095 GB Amsterdam, Netherlands

Dick Forsman (in litt) has commented as follows: 'My paper was primarily intended as an aid for birders trying to locate the few remaining European Red-knobbed Coots which regularly occur among large flocks of Coot. All the traditional identification characters of Red-knobbed Coot in the current literature and again recommended by Keijl et al are more or less useless over long distances, or even closer up, when heat blur occurs. Therefore, I wanted to give some additional characters which I felt were useful over longer distances and which I also have been able to test under variable light and visibility conditions during two subsequent visits to southern Spain.

Regarding the reliability of these characters (ie, shape and proportions), the text says 'the birds can often be, at least tentatively, identified at a fairly long distance'. This means that these characters are not supposed to be 100% fool-proof but they are, nevertheless, useful as first hints or as additional characters and should therefore be critically used and not discarded. And, as always with jizz characters, they should be adapted with caution as some people have a better feeling for jizz than others. However, when a bird is spotted showing some or, preferably, most of the 'long-distance' Red-knobbed Coot characters (triangular head, flattish and rectangular body, thin neck and proportionately small head), one should focus on that particular individual to ascertain the identification using more reliable characters such as shape of shield and/or loreal feathering, presence or absence of knobs and wing-bar, bill colour, etc. When identifying birds, especially when dealing with more difficult species, it is common practice never to rely on a single character. The more characters an identification is based on, the more reliable the identification. This simple rule certainly also applies to Coot identification.

I am aware that Coots are able to swim with flattish bodies and raised rump-feathers but on the occasions

referred to in my paper, the Red-knobbed Coots did it continually whereas Coots appeared rounded and short-bodied for nearly all of the time. Any suspicious-looking individual watched for a longer period soon adopted the typical shape of either species. The frontal shape of the shield, which I regard as one of the best long-distance characters, is just passed over by Keijl et al with a comment that it is 'hard to see since swimming coots move their heads back and forth'. There are many important characters in field ornithology, such as the black axillaries of Grey Plover *Pluvialis squatarola* or the white rump of Curlew Sandpiper *Calidris ferruginea*, that are visible only under limited conditions but they should not be rejected just for that reason. And, to be honest, to note the shape of the shield should not be more difficult than noting the shape of the loreal feathering (as recommended by Keijl et al) since both are found side by side on the same head!

There may, however, be several true reasons why the characters did not seem to apply to the birds in Morocco during October-December. The last sentence of the second paragraph in my paper clearly states that 'the following remarks are exclusively based on the above-mentioned field sightings and thus refer to adult birds during the breeding season'. Morocco in October-December is not the same as Spain in May! My presumption that the difference in head shape persists also outside the breeding season is supported by plate 125, showing a bird from late December with typical head. The Red-knobbed Coots with Coot-like head shapes (and with small shields and without knobs) mentioned by Keijl et al might well have been first-winter birds but, unfortunately, this is not commented on. Neither is the shield shape of these presumed first-winter birds described, something that would have been of interest for future winter visitors to Morocco'.
 EDITORS

Do flesh-coloured legs really occur in adult Yellow-legged Gulls?

Among several 100s adult and subadult Yellow-legged Gulls *Larus cachinnans* observed by Nick van der Ham and Leo Stegeman in north-western Spain in August 1988, an estimated 5-10% had partly or wholly flesh-coloured legs (Stegeman 1991). The observers considered that these birds did not differ from the other Yellow-legged Gulls 'as far as details could be examined'. This reservation allows us to question the ageing of the observed birds.

Yellow-legged Gulls moult more rapidly than Herring Gulls *L argentatus* (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982, pers obs). As a result, immature Yellow-legged Gulls at any stage of plumage, and especially in summer, usually look 'older' than similarly aged Herring Gulls, with more adult-type feathers on mantle and wings. In particular, third-summer birds at rest usually look very like adults. Some can be told apart by the presence of dark markings on the bill, by less white on the primary-tips or by the grey area around the eye being more densely marked in winter plumage. These characters are not constant, however, and the latter two are dependent on wear and the progress of moult. The only apparently constant character is the presence of some brownish immature coverts on the outer wing which are visible only when the wing is spread and which disappear following moult in late summer.

In our experience of 1000s of Yellow-legged Gulls of the Mediterranean subspecies *L c michahellis* (including 100s from the north-western part of the Iberian peninsula), we occasionally encountered adult-like birds with flesh-coloured legs. In all cases when detailed observation was possible, these birds proved to be subadult. Pierre Yésou tentatively estimated the proportion of subadult Yellow-legged Gulls with flesh-coloured legs in summer on the French Atlantic coast at 5-10% (of the subadults) (in litt to A V Filchagov dd November 1990), a figure which

corresponds to Stegeman's estimate for north-western Spain. Concerning the subspecies *L c atlantis*, out of 74 subadults observed by Philippe Dubois in early September 1991 on Fuerteventura, Canary Islands, two (perhaps four) individuals showed flesh-coloured legs, a proportion also consistent with Stegeman's estimate.

We must stress that we never encountered any bird with flesh-coloured legs that proved to be an adult. Thus, in view of the difficulty of separating subadults, we consider that Stegeman (1991) did not give sufficient evidence to support the existence of such an aberrant bare-part coloration in fully adult birds.

This being so, the leg colour of adult Yellow-legged Gulls is undoubtedly influenced by seasonal changes, at least in *L c michahellis*. The legs become dull yellow after breeding in most adults. The bright yellow-orange colour of breeders reappears from mid-autumn but many birds (up to 40-50%) keep duller legs for part of the winter season. This information is not new: although Stegeman (1991) considered that this point remained unknown 'because of the incidental character of the observations so far', P Devillers (in Cramp & Simmons 1983, p 834) already stated that 'as in *L. fuscus*, yellow of leg may become dull late in breeding season'. Whether such changes occur in the Black Sea subspecies *L c cachinnans* is not known as it appears that, at the time of laying, the breeders of Black Sea colonies already have dull yellow legs, not bright yellow as in *L c michahellis* (A V Filchagov and I I Grabovski pers comm).

There is evidence that seasonal variation is far more developed in the Siberian taxa of large white-headed gulls which could be related to the *cachinnans* group but discussion of this is beyond the scope of this letter.

References

- Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 8. Wiesbaden.
- Stegeman, L 1991. Yellow-legged Gulls with flesh-coloured legs. Dutch Birding 13: 176-177.

Pierre Yésou, ONC-CNERA Avifaune Migratrice, 85340 L'Île d'Olonne, France
Philippe J Dubois, 2 rue Mozart, 92000 Nanterre, France

Leo Stegeman (in litt) has commented as follows: 'Indeed, in most of the cases of Yellow-legged Gulls with flesh-coloured legs I described, it cannot be ruled out that they were not completely adult. However, my estimated proportion of 5-10% birds with flesh-coloured legs was meant to be the proportion of all adult and subadult birds together and not of the subadults only as supposed by Yésou and Dubois. This is still a very high proportion which I (and others) never have found in other areas in the Mediterranean where I have observed many Yellow-legged Gulls.'

The influence of seasonal changes on the leg colour in Yellow-legged Gulls was not presented by me as something new; I only questioned if these influences were responsible for the observed leg colour in the Yel-

low-legged Gull population in this area (north-western Spain) from which the observations indeed remain incidental.

It is possible that in the north-western Spanish population a higher proportion of the subadult birds keep their (partly) flesh-coloured legs longer than in other populations but I still think that the existence of adult Yellow-legged Gulls with flesh-coloured legs (as also mentioned by others whom I referred to in my paper!) has not been refuted. I hope that visitors to the north-western part of the Iberian peninsula will pay close attention to the leg colour of Yellow-legged Gulls (and their age!) to obtain more information on this point'.
EDITORS

Varia

Spectacled Eider

The Spectacled Eider *Somateria fischeri* is certainly one of the most spectacular and sought-after ducks. The large goggles combined with the colour pattern give the bird, especially the male, its weird expression.

Several misconceptions exist in the literature about its plumage. First, the head of the male is not green and yellow-green, as the accompanying photograph and others suggest, but uniform sea-green. The very short and dense feathers give it a glossy and velvety appearance which, when viewed from different angles, can appear even pale yellow-green. Secondly, the hindneck does not consist of elongated feathers, as suggested in, eg, Cramp & Simmons (1977), but of grooves in the very short and dense hindneck-feathers like those in the side of the neck of, eg, Greylag Goose *Anser anser*. Thirdly, the underside in the male is not slaty-black but deep glossy black which, again, from different angles can look slaty in appearance. Finally, Spectacled Eiders appear not at all shaggy but are very neat as this photograph and museum skins show.

The Spectacled Eider breeds in shallow coastal tundra ponds in north-eastern Siberia, from the mouth of the Yana river east to Kolyuchin bay, probably on St Lawrence Island, and in western (south to Baird Inlet) and northern Alaska (east to

Demarcation Point) (Cramp & Simmons 1977), with the main stronghold in the Yukon and Kuskokwim deltas (Madge & Burn 1988). The US Fish and Wildlife Service believes that the population may have declined by as much as 90% since 1971 (Winging it 4(10): 15, October 1992). The western Alaska population has fallen from c 50 000 breeding pairs to c 2700 breeding pairs today. The reasons for this abrupt decline are uncertain.

The wintering grounds are still unknown but are believed to be somewhere in the Bering Sea on the edge of the pack-ice.

In the Western Palearctic, Spectacled Eider is an extremely rare vagrant: four records in Norway (December 1933, May, June and September 1971) and one record in Russia (four individuals together in March 1938) (Cramp & Simmons 1977).

A visit to its breeding area is very expensive. The best place (and least costly!) is the Deadhorse/Prudhoe Bay area in northern Alaska, where this photograph was taken.

References

- Cramp, S & Simmons, K E L 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
Madge, S & Burn, H 1988. Wildfowl: an identification guide to the ducks, geese and swans of the world. London.

Jan van der Laan, Marco Polostraat 206-1, 1057 WZ Amsterdam, Netherlands

11 Spectacled Eiders / Brileiders *Somateria fischeri*, Deadhorse/Prudhoe Bay, Alaska, USA, 21 June 1991 (Arnold Meijer) 12 Spectacled Eider *Somateria fischeri*, Deadhorse/Prudhoe Bay, Alaska, USA, June 1991 (Peter Scova-Righini)

Mystery photographs

50 The bird in last issue's mystery photograph was trapped by Joop Jukema at Oosterend, Terschelling, Friesland, Netherlands, on 1 October 1990 and subsequently identified as a Garden Warbler *Sylvia borin* although it was noted that it was a very large one (see below). The bird was ringed (Arnhem A950230), measured and photographed. Wing formula, weight (26 g) and general coloration of plumage and bare parts were typical of Garden Warbler.

Some plumage features, however, seemed rather peculiar. First, there appeared to be whitish tips to some uppertail-coverts. Secondly, there were more or less conspicuous (at least for a Garden Warbler) paler tips and edges to the greater and median wing-coverts. Furthermore, other measurements did not seem to be in accordance with Garden Warbler: the bill (exposed culmen, 13 mm) and tarsus (23.8 mm) were too long, and wing (87.5 mm) and tail (75 mm) were much too long, even for the slightly larger (and paler) eastern subspecies *S b woodwardi*, which has maximum lengths of bill (estimated exposed culmen) c 11.5 mm, of tarsus 22 mm, of wing 85 mm and of tail 58 mm; the tail was even longer

than the maximum tail length of Orphean Warbler *S hortensis* (72 mm) but fell within the range of Barred Warbler *S nisoria* (64-79 mm); also, bill length was correct for Barred Warbler (estimated exposed culmen c 11-14.5 mm) (Kees Roselaar in litt).

The head pattern and the slight spotting on the wing-coverts and uppertail-coverts were certainly reminiscent of a first-winter Barred Warbler but the latter features are expected to be more conspicuous in this species and pale edgings should also have been present on the tertials. Besides, a Barred Warbler would have shown pale tips to the outer rectrices.

Structurally, however, the small head compared with the body and the strongly curved wing bend seemed atypical for any *Sylvia* warbler.

Perhaps the bird was in fact a hybrid Barred x Garden Warbler but, for the time being, this mystery bird remains a true mystery. We, as well as the editors of Dutch Birding, welcome any suggestion on the specific identity of this bird.

Kees Roselaar and Lars Svensson are acknowledged for commenting on the photograph.

Joop Jukema, Haerdawei 44, 8854 AC Oosterbierum, Netherlands
André J van Loon, Dolingadreef 199, 1102 WT Amsterdam, Netherlands

Mystery photograph 51 appears on page 30.

- 13 Possible hybrid Barred x Garden Warbler / mogelijke hybride Sperwergrasmus x Tuinfluiter *Sylvia nisoria* x *borin*, Oosterend, Terschelling, Friesland, 1 October 1990 (Joop Jukema)

Reviews

S MARCHANT & P J HIGGINS (CO-ORDINATORS) 1990. *Handbook of Australian, New Zealand & Antarctic birds. Volume 1: ratites to ducks (Part A: ratites to petrels; Part B: Australian Pelican to ducks)*. Royal Australasian Ornithologists Union/Oxford University Press, Melbourne. 1400 pp. ISBN 0-19-553068-3 (set of 2 books). GBP 125.00.

Every region should have one, and nowadays most of them do, even if few of them are complete yet. A handbook I mean. In Britain we've got BWP, and in the antipodes they've got HANZAB. HANZAB is behind BWP in that it's got fewer volumes out yet; but ahead in that it is easier to say. At least HANZAB sounds like a word (BWP sounds more like a burp). This makes up for the fact that nobody can get their tongues round the prime instigators of HANZAB: The Royal Australasian Ornithologists' Union. Except me. I can say it. Several times very quickly, without lisping. This is necessary if you wish to refer to the RAOU, since the initials don't make so much of a word as a roar: 'Raou!'

So how come I know so much about all this? Well, a couple of years ago, I visited Melbourne to officially launch volume 1 of HANZAB – we broke a tube of lager over it, as I recall – and a few months ago I went back to help raise funds for volume 2. Which brings me to a slightly churlish point. Producing wonderful authoritative projects like this does cost an awful lot of money. So does conservation. Whilst I was in Australia this year, I also launched an excellent RAOU book on indigenous endangered species, and an accompanying 'action plan' to save them and their habitats. I couldn't help pondering whether any funds available wouldn't be best spent on the birds rather than the books (the handbooks I mean). Yes, of course, in an ideal world, we'll have both. But the way things are going, I hope the completion of these handbooks doesn't postdate a number of extinctions.

Having said that ... this volume 1 is lavish indeed. So lavish that it has had to be split into two parts. Each appears to be as meticulous and thorough as you'd expect (I mean, no one's going to produce a skimpy handbook are they?). Mind you, what do I know? I've been to Australasia, and seen quite a few birds down under, but I'm no expert on the region. So I assume the text is excellent. It certainly represents a wide ranging labour of love and co-operation between birdos (as they call them in Oz) and scientists. What I can comment on are the illustrations (and, own up, and isn't that the only thing that most of us have looked at in BWP?). In HANZAB they are all done by one man. So, right away, it doesn't suffer (or benefit?) from a quirky range of different styles (like some handbooks I could mention). As it happens, J N Davies is a brilliant artist and the paintings are absolutely superb. I have several of his prints on my wall, so why isn't his name on the front of the book? Oops, I'm being churlish again.

And whilst I'm at it: why do they call these things 'Handbooks'? Surely it's not 'cos you can lift them up with your hand? Fork-lift truck books more like!

But seriously though, like I said, every region should have one. BILL ODDIE

D SUMMERS-SMITH 1992. *In search of sparrows*. T & A D Poyser, London. 141 pp. ISBN 0-85661-073-9. GBP 17.00.

Following on from his book *The sparrows* (T & A D Poyser), Denis Summers-Smith has produced this very amusing account of his travels in pursuit of the worlds' 20 species of sparrows. The text is strictly concerned with his (and his wife's) adventures and offers very little information about the ecology and biology of the birds themselves, in addition to that which can be found in *The sparrows*. In that sense, it is not a 'normal' T & A D Poyser book. The text is peppered with black-and-white photographs and cartoons by Euan Dunn which combine to make the book very easy and pleasurable to read; I managed to get through the whole book in just a couple of sessions. My only reservation concerns the price; GBP 17.00 seems rather steep to me for such a short read. However, I do thoroughly recommend the book to those people who do not see the price as a constraint. GRAHAM J HOLLOWAY

P R FLINT & P F STEWART 1992. *The birds of Cyprus*. BOU Check-list 6. Second edition. British Ornithologists' Union, Tring. 234 pp. ISBN 0-907446-0. GBP 18.00 (GBP 20.00 overseas).

Under certain circumstances some books are indispensable. If you are going to, or have been, or are thinking of going to Cyprus this is one of them. In fact, even if you have no intention of going to Cyprus but would like to see an example of a perfect regional guide, I would still point you at this book. Theoretically, it is an update of the original edition (1983) but, in fact, it is much more. For a start, it is now a proper hard back. It also features several black-and-white photos of habitats and colour photos of birds. Moreover, the information has been totally revised and expanded under all categories, which are splendidly thorough, including ornithological history, geography, migration patterns, species status, and an up-to-date site guide complete with maps and precise access instructions.

Incidentally, if you have not been to Cyprus, let me recommend not only this book but also the island. Especially in the spring, the combination of lovely scenery, excellent food, masses of migrants and generally delightful people is pretty unbeatable. I say 'generally delightful' only because the Mediterranean macho urge to slaughter birds is, alas, apparently inbred in many a

Cypriot male. Flint and Stewart deal with the topic under 'Bird killing and conservation' and reading it brought back a nightmare memory of an April morning when I thought our hotel was being taken over by a military coup. In fact, when dawn broke, it revealed fields full of Rambo look-alikes celebrating their masculinity by shooting sparrows. Hopefully, at least, this spring massacre is a thing of the past as, for the last couple of years, it has been declared illegal. Congratulations are due to President Vassilou for taking this courageous decision (and indeed to most of the hunters for abiding to the new law). The improvement will surely encourage more naturalists to visit Cyprus and put pressure on to introduce similar measures at other times of the year. So, get the book and go! BILL ODDIE

A G KNOX (editor) 1992. *Checklist of birds of Britain and Ireland*. Sixth edition. British Ornithologists' Union, Tring. 50 pp. GBP 4.95.

It has been 20 years since the last BOU checklist of British birds (The status of birds in Britain and Ireland, 1971). With the increase in popularity of birdwatching, a great deal more has been learnt about the status, distribution and movements of British birds. These changes warrant a reassessment of the status of British birds but given the size of this undertaking, this provisional summary of the basic information has been produced by the BOU.

Nearly a half of the book consists of a systematic list (Voous order) of all species recorded in Britain and Ireland until 31 December 1991 (544 species). For each species, the standardized English name (see Br Birds 81: 355-377, 1988; 85: 263-290, 1992), the Latin name plus subspecific names, one or more of eight status codes (RB - resident breeder, WV - winter visitor, etc) and the category to which the species is assigned is given. For each species that has been recorded less than 100 times, the total number of individuals noted is provided and also, sometimes, further information, such as the years of the first and last sightings. Two appendices are included: a list of Category D species and a list of all species enabling up to 14 personal checklists to be maintained.

In short, this compact summary of the current status of British birds should be both of interest and use to all active ornithologists. GRAHAM J HOLLOWAY

P J DUBOIS, P YÉSOU & LPO 1992. *Les oiseaux rares en France*. Editions Raymond Chabaud, Bayonne. 366 pp. ISBN 2-87749-033-5. FFR 195.00.

After the authors' *Inventaire des espèces d'oiseaux occasionnelles en France* (1986, Paris), this is an updated hard-cover book in which all records are listed of 181 rare (sub)species in France up to and including

1989 (or, in some cases, 1990 or 1991). Each species is illustrated by a vignette. A large number of histograms and distribution maps for 20th century records make the contents easy to understand, also for those who cannot read French texts. The book is the French counterpart of two other recent European publications on the occurrence of rare birds, *Rare birds in Britain and Ireland* by Dymond et al (1989, Calton) for the British Isles and *Sällsynta fåglar i Sverige* by Breife et al (1990, Lund) for Sweden.

There are no photographs to document any of the records and, more importantly, there are only very few references to papers in which details on the records have been published. In this respect, unfortunately, the French book is similar to the British and unlike the Swedish book. The authors simply state that all references are at one's disposal in the archives of the French rarities committee *Comité d'Homologation National*.

It is hard to refrain from mentioning interesting examples of accepted records such as, for instance, a Black-headed Heron *Ardea melanocephala* on 29 November 1971 in the Camargue; three records of Allen's Gallinule *Porphyryla alleni* collected in October 1895, on 29 December 1951 and on 22 January 1991; (no less than) 370 American waders of 19 species; four and six 19th century records of Siberian Rubythroat *Luscinia calliope* and Cretzschmar's Bunting *Emberiza caesia*, respectively, and none since 1900; and (only) 15 American passerines of 10 species, including four warblers Parulidae.

34 species of which the natural origin is considered doubtful are dealt with separately in the book. Among these are a few non-migratory tropical species which would not even be considered by other European rarities committees but also species like Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*, Falcated Duck *Anas falcata*, Demoiselle Crane *Anthropoides virgo* and Red-headed Bunting *Emberiza bruniceps*. On the other hand, species often considered doubtful elsewhere are included in the main list, eg, White Pelican *P onocrotalus*, Ruddy Shelduck *Tadorna ferruginea*, Marbled Duck *Marmaronetta angustirostris*, Barrow's Goldeneye *Bucephala islandica*, Lanner Falcon *Falco biarmicus*, Saker Falcon *F cherrug* and Purple Swamp-hen *Porphyrio porphyrio*.

Finally, there is a useful list of 57 species cited for France in the literature but rejected because of, eg, a lack of evidence; among these are 36 species which were mentioned in Mayaud's *Inventaire des oiseaux de France* (1936, Paris). Since the French rarities committee was founded as recently as 1983 there is, however, still a definite lack of review of the listed pre-1981 records (such as the Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* on 27 July 1979 in the Camargue; cf Dutch Birding 2: 11-12, 1980).

The book is recommended to anyone interested in the occurrence of rare birds in France and elsewhere in Europe. ARNOUD B VAN DEN BERG

DBA-nieuws

DBA zoekt adviseur telecommunicatie De Dutch Birding-vogellijn vormt voor veel vogelaars een onmisbare bron van informatie over actueel vogelnieuws en wordt dan ook veelvuldig gebeld. Omgekeerd krijgt de DBA via de vogellijn veel vogelnieuws binnen, wat onder andere leidt tot een zo volledig mogelijk overzicht in de rubriek 'Recente meldingen'. Daarnaast zorgt het 06-nummer voor een deel van de inkomsten van de DBA. Al met al is de vogellijn niet meer weg te denken als activiteit van de DBA.

Om de service te verbeteren en de bedrijfszekerheid van de lijn te vergroten, is de DBA al enige tijd op zoek naar nieuwe insprekapparatuur die meer gebruiksmogelijkheden biedt en minder storingsgevoelig is. Helaas blijkt het erg moeilijk om zonder specifieke vakkennis op dit gebied de juiste apparatuur te vinden, de juiste bedrijven te benaderen of de gewenste functies te omschrijven. Daarom zouden wij graag in contact komen met een

'adviseur telecommunicatie'

Wij zoeken iemand die enerzijds de DBA een warm hart toedraagt en enig inzicht heeft in onze activiteiten en die anderzijds voldoende kennis van telecommunicatie (bij voorkeur specifiek van 06-nummers) heeft om de DBA met raad en daad terzijde te staan. Hierbij kan gedacht worden aan incidentele ondersteuning bij het

opstellen van een wensenlijst, bij het benaderen van bedrijven, bij het beoordelen van offertes en bij het onderhouden van contacten met PTT Telecom. In principe gaat het om een periode die duurt totdat de nieuwe apparatuur operationeel is. Daarna zal alleen bij storingen of bepaalde vragen een beroep op deze medewerker gedaan (kunnen) worden. Wie bereid is en zich in staat acht op deze wijze de DBA van dienst te zijn of een suggestie heeft wie hiervoor benaderd zou kunnen worden, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de beheerder en inspreker van de vogellijn, Hans Gebuis (078-174912, inspreeklijn 078-180935), of de secretaris van de DBA, Enno Ebels (030-961335, werk 030-919489).

DBA-vogelweek op Texel in oktober 1993 De jaarlijkse vogelweek van de DBA zal dit jaar plaatsvinden van zaterdag 16 tot en met zondag 24 oktober 1993. Als locatie is wederom gekozen voor Texel, Noordholland, en net als in andere jaren worden alle vogelaars opgeroepen om deze week naar het eiland te komen. Accommodatie dient men zelf te regelen. Ook dit jaar zal de DBA voor een aantal avonden lezingen of ander activiteiten organiseren. In één van de volgende nummers van Dutch Birding wordt hierover nadere informatie verstrekt.

Mystery photograph 51. Solution in next issue.

CDNA-mededelingen

Nieuwe CDNA-leden in 1993 In 1986 werd afgesproken dat jaarlijks twee van de acht leden van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA het veld ruimen voor nieuwe leden. Kandidaten worden door de CDNA gekozen en dienen, bijvoorbeeld door publicaties of activiteiten in het veld, hun belangstelling te hebben getoond voor zowel vogelherkenning als de problematiek van status en voorkomen van zeldzame soorten. Tevens wordt erop toegezien dat enkele CDNA-leden een goede taxonomische kennis en ringervaring bezitten.

Op 1 januari 1993 hebben Arnoud van den Berg, Pieter Bison, Rolf de By en Klaas Eigenhuis (die reeds op 1 januari 1992 was afgetreden) plaats gemaakt voor Edward van IJzendoorn, Karel Mauer, Jelle Scharringa en Wim Wiegant. Van de nieuwe leden had alleen Edward van IJzendoorn eerder zitting in de CDNA (gedurende 1980-90). Edward van IJzendoorn zal in plaats van Arnoud van den Berg de CDNA-postbus beheren en als voorzitter/secretaris optreden. Wim Wiegant zal Rolf de By vervangen als archivaris.

De CDNA bestaat met ingang van 1 januari 1993 uit (op volgorde van anciënniteit): Cock Reijnders, Gerard Steinhaus, Kees Roselaar, Hans Schekkerman, Edward van IJzendoorn, Karel Mauer, Wim Wiegant en Jelle Scharringa. Het inzendadres blijft: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. ARNOUD B VAN DEN BERG

Background and technical aspects of work of rarities committees

The following account was originally written by Peter H Barthel and was discussed, modified and completed by the participants of the first meeting of European and American rarities committees (from Austria, Belgium, Finland, Germany, Great Britain, Iceland, Ireland, Luxembourg, the Netherlands, Norway, Poland, Sweden, Switzerland and the USA) on Texel, Noordholland, the Netherlands, in October 1991. The final version was written by PHB, Pieter Bison and Claudia Wilds, and was agreed upon by all participants of the Texel meeting.

Rationale

An unusual bird sight in a given area does not necessarily constitute a scientifically insignificant event. Such cases can be of interest in the context of migration, orientation behaviour and range extension, and as consequences of weather patterns. They have to be carefully documented to be useful in contributing to answer scientific questions.

There are numerous examples of rare bird records which, according to the knowledge of that time, were considered insignificant deviations from the norm but which later proved to be the signs of a newly recognized phenomenon. Only long-term documentation at a high standard can reveal such patterns which may be

of special interest in the light of rapid environmental changes.

The recent enormous rise in bird(watch)ing activity and improvement in field identification have not only led to a steep increase in rare bird reports but also facilitate their documentation. The sighting of a rare bird is only a first step in establishing a record: evidence must be submitted to an independent committee. Such rarities committees, now well established in many countries worldwide, provide a valuable service to the field observers and the scientific community alike by scrutinizing records, publishing them in annual reports and putting on (generally accessible) file all information pertaining to observations of rare birds.

In many older and still too many contemporary publications, such observations or claims have not been checked by a competent committee and lack any form of publicly available documentation. These cases are scientifically worthless and should no longer burden the ornithological literature.

Rarities committees are not made mainly to verify claims of twitchers or to produce long country lists. The occurrence of rarities is a biological phenomenon to be studied like any other part of ornithology. Thus, it has to be treated in the same way: from a scientific point of view. The listing of records is just the beginning but probably the part birders enjoy most. The neglected and most important part is to use this knowledge in further research. If one looks at rarities in this way, it becomes evident that a scientist can work only with proven or substantiated records, not with claims or unverified reports. One recklessly accepted report may distort a whole pattern of occurrence.

To reveal such patterns, especially in very rarely occurring species, the analysis of records from vast areas is essential. Therefore, close co-operation among European rarities committees is necessary. Every rarities committee (or better, every scientist working in the field of ornithology) in Europe must be able to trust the decisions of any other rarities committee. This objective is best served by a standardized method for checking reports and reaching clear decisions. This method should be used in every European country (or even worldwide).

To state it more bluntly, ornithology is a science and not a playground for listers. Rarities committees are responsible for the decisions that they publish.

Guidelines

A comparison of the work of several European rarities committees has been made. Most of them, mainly in northern and central Europe, work in the same and obviously successful way. Most of the following guidelines are derived from their methods.

1 A rarities committee should work independently. In particular, decisions on records should not be influenced by societies or sponsoring organisations.

2 A rarities committee should consist of at least five members, independently of the size of the country. It does not seem to be necessary or even useful to have more than 10 members. Periodic rotation of all members is advisable. Members should be elected by the committee. Every member should have qualifications that contribute to the work of the committee, eg, extensive field experience, knowledge of the current literature, skills in ringing or in examining museum skins and knowledge of the current birding scene.

3 Decisions should be reached unanimously or nearly so. A record should not be accepted with more than one negative vote. There should be a provision to allow reconsideration of any record.

4 There are different ways to circulate reports but two seem preferable. Every member receives his/her own copy of the documentation and comes to an independent decision which he/she submits to the secretary. If the opinions diverge, a report will be sent out again (with the arguments for and against it) until it is accepted (or rejected with at least two votes) in the third circulation. The second way is that one member gives a first statement, then sends the whole thing to the next member who agrees or disagrees, writes his/her opinion under the first statement – and so on. If, in the end, there are conflicting opinions, the file will circulate again. Difficult cases can be discussed in meetings of the full committee.

5 Whenever possible, the first (or preferably the first five) records should be proved by photographs, video films or tape recordings. In some cases, descriptions by highly qualified observers might suffice.

6 Reports of rarities committees should be published every year. All the relevant information of a record should be given when available (species/subspecies, date, place, province, number of individuals, age, sex, names of responsible observers, and the kinds of documentation: photographs, video films or tape recordings). It should also be stated when a bird has been caught or found dead. In the latter case, the locality of

the specimen and the collection number must be given. A list of species that are considered by the committee should be published periodically and be available upon request. A summary in English, French or German should be included in reports in other languages. Every rarities committee should send its annual reports to every other committee in Europe.

7 The first (or preferably the first five) records should always be published in detail in a national (not regional) journal, including the full description and photographs (even if of poor quality), with a summary in English, French or German. The full documentation of every record should be kept on permanent file and made publicly accessible.

8 Every rarities committee should check the old exceptional records. In particular, reports of difficult species for which new identification criteria have been established should be reconsidered.

9 Records of probable, certain or likely escapes of Holarctic species (or others with a remote vagrancy potential) should be treated like genuine vagrants. Details of their occurrence should be given in an appendix to the annual report of the committee. Otherwise, possibly useful information (eg, to reconsider them later or to establish a pattern of occurrence revealing genuine vagrancy) might get lost.

10 Every rarities committee should take care that reports that are not accepted by the committee are not referred to in the literature.

11 If a committee has difficulties in judging a report with respect to identity or origin, it should ask specialists for help instead of reaching an unsatisfactory decision.

12 The participants agreed that efforts should be undertaken to establish a European list committee as well as a European rarities committee. Details should be discussed during the next meeting. They also agreed that European meetings should be held about every second year. PETER H BARTHEL, PIETER BISON & CLAUDIA WILDS

Recent WP reports

This review of recent reports of rare and interesting birds in the Western Palearctic refers mainly to **November-December 1992** and focuses on north-western Europe. A few November reports were already included in the previous review (Dutch Birding 14: 230-233, 1992). Additional information about not-so-recent records is included as well. Some interesting records of WP species outside the WP are also mentioned. The records are largely unchecked and their publication here does not imply acceptance by the records committee of the relevant country.

The first twitchable **Great Northern Diver** *Gavia immer* since 1982 for Finland was at Littti on 10-22

November. On 9 November, a non-juvenile arrived at Starnbergersee, Bayern, Germany, followed by a second in December and a third in early January 1993. In England, Cornwall's first **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* was present on Argal reservoir from 28 November to January 1993. Another one was found at Druridge Pools, Northumberland, England, on 26 December. The identity of seven dark-rumped petrels captured in the north-eastern Atlantic during 1983-92 has been established as **Swinhoe's Storm-petrel** *Oceanodroma monothrix* (Birding World 5: 438-444, 1992). The first was sound-recorded in a colony of Madeiran Storm-petrel *O castro* on Great Salvage Island and captured on 8 July 1983; this bird had

already been identified as a Swinhoe's Storm-petrel (Ardea 73: 105-106, 1985). On 30 June 1988 and 23 July 1991, two other individuals were captured in their burrows on the Salvages Islands. On 15 July 1989, one was mist-netted on Banneg, Finistère, France (and retrapped on 24 July 1989). In England, three individuals were mist-netted at Tynemouth, Tyne and Wear, on 23 July 1989, 26 July 1989 and 7 July 1990. Curiously, the 1990 bird was retrapped on 31 July 1991 and on 30 July 1992 (cf Dutch Birding 14: 185, 1992). In recent years, there have also been several sightings of dark-rumped storm-petrel in north-western Europe (cf Ibis 133: 351-356, 1991; Birding World 5: 386, 1992). From 16 December, a **Brown Booby** *Sula leucogaster* was present off Eilat, Israel. A **Long-tailed Cormorant** *Phalacrocorax africanus* at Abu Simbil, Egypt, on 23-24 October was the second for the WP this century. The disappearance of **Dalmatian Pelican** *Pelecanus crispus* as a regular winter visitor to Hong Kong remains imminent although four, including an immature, arrived at Mai Po this year; last winter just three adults were wintering, in contrast with c 30 nine years ago. Six **Pink-backed Pelicans** *P. rufescens* were reported from Abu Simbil on 14 September. Sherif Baha el Din reported recent increases in numbers and establishment of new breeding colonies of all species of herons known to breed in the Nile Valley and Nile Delta, Egypt (Ornithol Soc Middle East Bull 29: 12-15, 1992). He noted an increase in the abundance of **Little Bitterns** *Ixobrychus minutus* (which have been seen more regularly in recent years); three new colonies of over 150 nests of **Night Herons** *Nycticorax nycticorax* last summer near Bilbeis (the first confirmed breeding since 1922); the regular occurrence and probable breeding of **Green Herons** *Butorides striatus* in suitable habitats north to Asiut in the southern half of the Nile Valley (the first record of this species was on 4 November 1982 at Aswân); several new breeding colonies of 100-1000 **Squacco Herons** *Ardeola ralloides* last summer in the Nile Delta (the only known breeding site was a very small colony at Aswân); a dramatic increase of numbers of breeding **Cattle Egrets** *Bubulcus ibis*; and the first confirmed breeding in the Nile Delta since the 1950s of **Little Egrets** *Egretta garzetta*. At Eilat, a juvenile Green Heron was present on 28 September and an adult on 11-21 November. In June-July, the first successful breeding of Little Egret for Germany took place in Regensburg, Bayern, with five juveniles fledging. In Neusiedlersee, Burgenland, Austria, 249 breeding pairs of **Great White Egrets** *Egretta alba* were counted last summer, a slight increase compared with 1991. The steady increase in numbers of this species in western Europe was also noted in Germany where in August-October more than 30 individuals were reported, including a group of seven near Plauen, Sachsen, on 29 October. **Yellow-billed Storks** *Mycteria ibis* were present at Abu Simbil on 13 September (four) and 24 October (seven). Pink-backed Pelican and Yellow-billed Stork were also reported at this locality during spring and summer with highest numbers of 13 on 14 April and 31 on 1 July, respectively; they are apparent-

ly uncommon but regular visitors to this part of Upper Egypt (cf Dutch Birding 14: 110, 1992). In Hong Kong, 13 **Oriental White Storks** *Ciconia (ciconia) boyciana* arrived to spend the winter (a slight increase compared with 10 last year). A **Bald Ibis** *Geronticus eremita* was seen at Ta'izz sewage lagoons, Yemen, on 17-18 October and 2 December; in January 1993, two adults and a juvenile were staying here (it is not clear whether the juvenile was released from the aviaries at Bireçik, Turkey, or originated from an unknown breeding colony). Three **Sacred Ibises** *Threskiornis aethiopicus* near Hadadah on 20 October and two, probably the same, near Hodeidah on 7 December constituted the seventh record of this species for Yemen. A new maximum of 62 **Black-faced Spoonbills** *Platalea minor* was present in Hong Kong on 22 November (a fifth of the estimated world population); in early January 1993, c 50 were staying at Mai Po. In Yemen, 61 **Lesser Flamingo's** *Phoenicopterus minor* were counted near Hodeidah on 7 December. A flock of 14 **Tundra Swans** *Cygnus columbianus* arriving at Mai Po on 16 November were new for Hong Kong. A second-year male **Lesser Canada Goose** *Branta canadensis parvipes* or *B. c. hutchinsii* staying from 19 November at Alford, Grampian, Scotland, wore a yellow neck collar (6TU2) attached on 10 February 1992 in Maryland, USA; the bird was together with another small individual in a flock of Greylag Geese *Anser anser*. There were also two or three Lesser Canada Geese on Islay, Strathclyde, Scotland, from 9 November and one on Wexford North Slob, Ireland, on 10-11 November. In Sweden, the breeding population of **Barnacle Goose** *B. leucopsis* increased by 15% in 1991 to 1440 pairs; by far the most (1240 pairs) were nesting on Laus, Gotland (additionally, more than 53 pairs were breeding on three other small Gotland islands). The flock of 4000-6000 **Lesser White-fronted Geese** *A. erythropus* which used to winter along the south-eastern shores of the Caspian Sea, Iran, disappeared at least a decade ago. It is now rare in Iran; a flock of 11 was reported on 24 January 1992 (Ornithol Soc Middle East Bull 29: 38, 1992). In the Netherlands, a few individuals colour-ringed in Sweden were present in flocks of at least seven at Anjum, Friesland, and of four at Strijen, Zuidholland, from mid-October to December. In early November, 350 were counted in the Hortobagy, Hungary. In November, the **Ross's Goose** *A. rossii* returned with Barnacle Geese for the fifth winter to the Netherlands (its partner was last seen in 1990). From November, for the second winter, the unringed adult male **Falcated Duck** *Anas falcata* was present in a flock of Gadwalls *A. strepera* at Bloemendaal, Noordholland (cf Dutch Birding 14: 62-63, 1992). In the north-western USA, a male was discovered among 1000s American Wigeons *A. americana* and 17 Eurasian Wigeons *A. penelope* on 29 October at Willaba Bay, Washington. In Belgium, on 18 October, the male **Ring-necked Duck** *Aythya collaris* returned for the third winter to Blokkersdijk, Antwerpen. In the second week of December, a female was observed near Gent, Oostvlaanderen, Belgium. In December, eight were reported from the British Isles. In Wilhelms-

haven, Niedersachsen, Germany, a male was present since early January 1993. In Northern Ireland, the **Lesser Scaup** *A. affinis* returned to Oxford Island Lake, Armagh, on 15 November for the fifth winter (cf Dutch Birding 14: 63, 230, 1992). A first-winter male was seen at Poole and Studland, Dorset, England, from 28 November to 11 December. On 8 December, a male **Black Scoter** *Melanitta americana* was reported from Grampian. In late November, the male **Surf Scoter** *M. perspicillata* returned to Lista, Vest-Agder, Norway, for the third winter. On 17 October, the male **Barrow's Goldeneye** *B. islandica* returned to Buvika, Trondheim, Norway, to spend its seventh winter (cf Dutch Birding 14: 24, 63, 230, 1992). Last summer, the second and third breeding cases of **Common Eiders** *Somateria mollissima* for Switzerland occurred near Mols, Walensee, Sankt Gallen (the first was in June 1988 at Rapperswil, Zürichsee, Zürich); the origin of these birds is doubtful, however (cf Limicola 6: 302, 1992). Possibly due to habitat changes, 90% of c 750 **White-headed Ducks** *Oxyura leucocephala* coming from the CIS to winter in Pakistan have disappeared during 1987-91. The male of a pair of **California Condors** *Gymnogyps californianus* released on 14 January 1992 in California, USA, has been found dead (cf Dutch Birding 14: 110, 1992); presumably, it died from consuming antifreeze fluid which apparently leaked onto a parking lot. Nevertheless, plans for releasing six more birds have not been cancelled. In Finland, a **Steppe Eagle** *Aquila nipalensis* was still present on 18 November at Porkkala. A white-morph **Gyr Falcon** *Falco rusticolus* stayed on Tory Island, Donegal, Ireland, from 22 December. In the winter of 1991/92, 11 **Siberian White Cranes** *Grus leucogeranus*, including two immatures, were staying at Fereyduin Kenar, Mazandaran, Iran; in the winter of 1990/91, 10 birds had been present (Ornithol Soc Middle East Bull 29: 38, 1992). Thus, the alarming rumours that five to seven birds had been shot or taken alive for a zoological garden in early 1991 are clearly erroneous as only one of the 10 birds did not return the next winter (cf Dutch Birding 13: 155, 1991). The unringed adult **Demiselle Crane** *Anthropoides virgo* in a flock of Common Cranes *G. grus* in Germany was seen on 3 October at Beetzsee, Brandenburg (not on 10 October in Mecklenburg; cf Dutch Birding 14: 231, 1992). Four individuals near Hodeidah on 7 December constituted the fifth record for Yemen although the species presumably passes through the area. On 23-27 November, an **Oriental Pratincole** *Glareola maldivarum* was seen in the United Arab Emirates. The second **Black-winged Pratincole** *G. nordmanni* for Bahrain was recorded at Dumistan on 25 September. On 16-18 November, one was reported from Oued Massa, Morocco. On 11-29 November, a **Kittlitz's Plover** *Charadrius pecuarius* was present at Ma'agan Michael, Israel. From 5 November, three **Sociable Lapwings** *Chettusia gregaria* were staying in the United Arab Emirates; in December a fourth individual joined this group which constituted the country's seventh record. An immature **Great Knot** *Calidris tenuirostris* at Janabiyah on 17 September was a second record for Bahrain. In the United Arab Emira-

tes, the largest flock ever had increased to 90 in the last week of December. On 27 September, a juvenile **Little Stint** *C. minuta* with pale yellowish legs was photographed at IJmuiden, Noordholland, the Netherlands (provoking a claim of Long-toed Stint *C. subminuta*). A **Spoonbill Sandpiper** *Euryrhorhynchus pygmeus* was regularly seen at Mai Po in November. In late November, two **Slender-billed Curlews** *Numenius tenuirostris* returned to Merja Zerga, Morocco (probably the same individuals wintering since December 1987); until at least the last week of December, the previous year's third bird did not turn up. Reports from Albania and Tunisia during November indicate the possibility that there are still a few other individuals wintering in the Mediterranean region (cf Dutch Birding 14: 231, 1992). In England, a **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* was wintering at Highbridge, Somerset, intermittently from 2 October to at least early January 1993. The first-winter **Willet** *Catoptrophorus semipalmatus* discovered on 14 October at Molen, Vestfold, Norway, was still present in mid-January 1993 (cf Dutch Birding 14: 231, 1992). At Eilat, a first-winter **Sooty Gull** *Larus hemprichii* was seen on 26 October and on 1-3 November. The maximum number of **White-eyed Gulls** *L. leucophthalmus* at Eilat was 57 in October and the last (three) birds were seen on 9 December. The second and third **Relict Gulls** *L. relictus* for Hong Kong were first-winters seen on 21 November at Mai Po and from 28 November to at least 10 January 1993 at Lau Fau Shan and Tsim Bei Tsui; an individual resembling the Mai Po bird was seen at Lau Fau Shan on 12 December. On 21-27 November, a first-winter **Laughing Gull** *L. atricilla* was present at Rogerstown, Dublin, Ireland. A second-winter bird stayed in Nord, north-western France, on 8-13 November. In Hong Kong, c 60 **Saunders's Gulls** *L. saundersi* were staying at Mai Po since November. The second-winter **Kumlien's Gull** *L. kumlieni* at Le Portel, Pas-de-Calais, France, was claimed to be present until 29 November (cf Dutch Birding 14: 186-187, 232, 1992). The third **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* for the Netherlands discovered on 21 November at IJmuiden, Noordholland, was last seen on 27 November (Dutch Birding 14: 243-244, 1992). The ninth for Sweden was found dead at Vittangi, Lappland, on 23 November. An adult-winter stayed at Fraserburgh, Grampian, from 17 January; it was joined by another adult on 23 January. In December, the first breeding of **Caspian Terns** *Sterna caspia* was reported for the Saudi Arabian Gulf area. An adult **Forster's Tern** *S. forsteri* was present in Down, Northern Ireland, from 8 November; it is believed that this is the same bird reported earlier. A **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* was seen at Aldeburgh, Suffolk, England, from 30 October to 11 November. A **Striated Scops Owl** *Otus brucei* stayed from 10 December at Eilat. During the spring of 1992, a **Snowy Owl** *Nyctea scandiaca* stayed on Guernsey, Channel Islands, from 14 April into June (simultaneously, a female was photographed on Ouessant, Finistère, France, on 21 April); because of its prolonged stay, it was noted that the bird's 'chances of being an escape grew and interest

14 Willet / Willet *Catoptrophorus semipalmatus*, Mølen, Vestfold, Norway, October 1992 (Håkon Hegglund)

15 Oriental Lark / Kleine Veldleeuwerik *Alauda gulgula*, Eilat, Israel, November 1992 (Leo J R Boon)

waned' (Br Birds 85: 638, 1992). However, this conclusion seems inappropriate since about six other individuals in the spring of 1992 in western Europe were lingering into June-July as well: in Denmark, southern Finland, the Netherlands and on North Uist, Western Isles, Scotland (cf Dutch Birding 14: 112, 151, 188, 1992). On 6 December, one was seen at Ballum, Sønderjylland, Denmark. On Sylt, Schleswig-Holstein, Germany, c 20 km south-west of Ballum, possibly the same bird was present on 27 December. Only 100 km south of the Arctic Circle, a **Crested Lark** *Galerida cristata* was staying at Arvidsjaur, Lappland, Sweden, during December. From 13 November to at least 4 December, one or two **Oriental Larks** *Alauda gulgula* were reported from two spots at Eilat. In October, two **Olive-backed Pipits** *Anthus hodgsoni* on Helgoland, Schleswig-Holstein, were the 14th and 15th recorded for Germany; remarkably, all previous German records were from Helgoland as well. At Eilat, on 17 December, a **Buff-bellied Pipit** *A. rubescens* was present at 'Date Palms' and from 20 December at 'Northern Sewage'. The first for the United Arab Emirates was near Abu Dhabi on 20 December. On 21 September, the fifth **Citrine Wagtail** *Motacilla citreola* for Egypt was found at Hurghada. After the publication of an identification paper (Limicola 6: 217-241, 1992), the sixth, seventh and eighth German records of **Siberian Stonechats** *Saxicola torquata maura* occurred at Hohndorf, Niedersachsen, on 17 November; at Süßer See, Halle, on 22 November; and at Dümmersee, Niedersachsen, in December. The sixth **Desert Wheatear** *Oenanthe deserti* for Finland was surviving amidst the snow at Kaarina on 16-20 November. The first for Switzerland was well-watched and photographed at Auberson, Vaud, from 19 to at least 23 December. In November-December, a first-winter female **Dark-throated Thrush** *Turdus ruficollis* stayed at Helsingør, Sjælland, Denmark. On 11 October, a **Moustached Warbler** *Acrocephalus melanopogon* was seen at Altmühlsee, Bayern, Germany. At Eilat, a **Paddyfield Warbler** *A. agricola* was trapped on 22 October and, again, on 30 October. The right dates for two **Blyth's Reed Warblers** *A. dumetorum* trapped in Norway were 25 September at Lista and 7 October on Utsira, Rogaland (cf Dutch Birding 14: 232, 1992). Per Alström, Urban Olsson and Peter Colston recently published their papers on two new *Phylloscopus* warblers for China, Hainan Leaf Warbler *P. hainanus* endemic to Hainan Island (Ibis 135: 2-7, 1993) and Chinese Leaf Warbler *P. sichuanensis* from mountains of central China (Ibis 134: 329-334, 1992), as demonstrated during the Euro Bird Week in October 1991 on Texel, Noordholland. The Swedish rarities committee's report on accepted records of rare birds in 1991 included a **Two-barred Warbler** *P. plumbeitarsus* trapped and photographed on 5 July and a **Plain Leaf Warbler** *P. neglectus* trapped on 10 October (unfortunately, no description or photograph has yet been published for the latter); these records constituted the third and the first for Europe, respectively (Vår Fågelvärld 51: 17-32, 1992). (Other intriguing accepted records for Sweden

in 1991 included the ninth **Demoiselle Crane** on 25 May, the seventh **Franklin's Gull** *L. pipixcan* on 19-21 July, the first **Pallid Swift** *Apus pallidus* on 3 July (not photographed), the second **Lesser Short-toed Lark** *Calandrella rufescens* photographed on 9-10 May, the first **Pechora Pipit** *A. gustavi* trapped and photographed on 5 September and the seventh **Siberian Accentor** *Prunella montanella* trapped and photographed on 13 October.) In early January 1993, three **Dusky Warblers** *P. fuscatus* were wintering in mangroves in the United Arab Emirates. An **Azure Tit** *Parus cyaneus* was seen at Vihti, Finland, from 29 November. From 10 October to 24 November, five **Isabelline Shrikes** *Lanius isabellinus* were recorded at Eilat and three at Yotvata, Israel. Near Würzburg, Bayern, a mixed pair of **Lesser Grey Shrike** *L. minor* and **Woodchat Shrike** *L. senator* successfully raised young hybrids last summer. The first **Carrión Crow** *Corvus corone* for Hong Kong was seen at Mai Po on 16 November and then regularly at Tsim Bei Tsui until the end of December. Kees Roselaar described a new species **Sillem's Mountain-Finch** *Leucosticte sillemi* based on two specimens in the Zoological Museum at Amsterdam, Noordholland, collected by J A Sillem during the Netherlands Karakorum Expedition 1929-30 on 7-8 September 1929 in western Tibet at an altitude of 5125 m (Bull Br Ornithol Cl 112: 225-231, 1992). A paper on **Mongolian Finch** *Bucanetes mongolicus* in the WP (Limicola 6: 265-286, 1992) shows that this species was already recorded around 1915 near Bulgan, Nakhichevan, Azerbaydzhan, and near Tuzluca, Upper Aras, eastern Turkey; in June 1989, it was rediscovered between Çaldıran and Dogubayazit and seen regularly thereafter in this part of eastern Turkey (cf Dutch Birding 14: 151, 188, 1992). In addition to the large number of new breeding records of **Common Rosefinches** *Carpodacus erythrinus* in 1992 in Britain, Germany, the Netherlands and elsewhere in western Europe (cf Dutch Birding 14: 151, 189, 1992), three successful pairs on Helgoland are noteworthy. From October, large numbers of **Pine Grosbeaks** *Pinicola enucleator* were reported from Sweden, south to Närke and Värmland; three were reported from Klagshamm, Skåne, on 22 October. In the last week of November, a female was found dead at Wetteren, Westvlaanderen, Belgium. On 5 December, a first-winter **White-throated Sparrow** *Zonotrichia albicollis* was trapped at Chapel Hill, Wilingham Woods, Lincolnshire, England; the bird remained until at least late January 1993. The eighth **Pine Bunting** *Emberiza leucocephalos* for Sweden was a first-year female trapped and ringed on Utklippan, Blekinge, on 23 October and staying to at least 7 November. One female/immature **Red-headed Bunting** *E. bruniceps* or **Black-headed Bunting** *E. melanocephala* at Ho Cheung on 17 October and two other individuals on 19 October were new for Hong Kong. (Other rarities in Hong Kong in the autumn of 1992 included the first **Grey-sided Thrush** *T. feae* (one on 29 November), the second **Yellow-bellied Bush Warbler** *Cettia acanthizoides* (one trapped at Mai Po on 29 November) and the second **Japanese Reed Bunting** *E. yessoensis* (an adult female trapped near Mai

16 Isabelline Shrike / Izabelklauwier *Lanius isabellinus*, Eilat, Israel, November 1992 (Leo J R Boon)

Po on 21 November); the third **Rufous-faced Warbler** *Abroscopus albogularis* (the first since 1964) was at Ho Cheung from 10 January 1993.)

For a number of reports, publications in *Birding World*, *Birdwatching*, *British Birds*, *Bull Br Ornithol Club*, *Ibis*, *Limicola*, *Lintumies*, *Der Ornithologische Beobachter*, *Ornithol Soc Middle East Bull*, *Vår Fågelvärld*, *Vår Fug-*

lefauna and *Winging It* were consulted. I wish to thank Marinus van Aerle, Peter Barthel, Leo Boon, Koen van Dijken, Gerald Driessens, Enno Ebels, Dick Forsman, Annika Forsten, Steve Gantlett, Håkon Heggland, Peter Kennerley, Guy Kirwan/OSME, Paul Leader, Killian Mullarney, Chris Murphy and Peter Symens for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de maanden **november** en **december 1992**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus

45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

Nederland

DUIKERS TOT VALKEN Zoals gewoonlijk waren er eind december bij de Brouwersdam, Zuidholland, weer veel **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* aanwezig. Meer dan 30

Recente meldingen

exemplaren werden geteld. Een **Ijsduiker** *G immer* werd op 14 december gezien op het Veerse Meer, Zeeland. Meer dan 20 **Kuifduikers** *Podiceps auritus* waren in december aanwezig langs de Grevelingendam, Zeeland. **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* werden nog gezien op 11 november bij de Maasvlakte, Zuidholland (twee), en op 12 november bij Westkapelle, Zeeland. **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* vlogen op 14 november langs Lauwersoog, Groningen, en op 19 november langs de Maasvlakte en langs Westkapelle (drie). De gehele periode waren er **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* aanwezig tussen Westkapelle en het Sloegebied, Zeeland – op 6 december werden hier c 10 exemplaren geteld – en bij IJmuiden, Noordholland, verbleven maximaal vier exemplaren. Overigens werden er nog Kuifaalscholvers gezien op 2 november bij Scheveningen, Zuidholland, op 6 en 8 november bij de Maasvlakte, op 6 november drie langs de Oosterscheldedam, Zeeland, en op 8 november in de haven van West-Terschelling, Friesland. Op 29 december vloog een adulte **Roze Pelikaan** *Pelecanus onocrotalus* over de Aakweg, Flevoland, in de richting van de Oostvaardersplassen, Flevoland. Een **Koe-reiger** *Bubulcus ibis* zat op 7 en 8 november in de omgeving van Bleskensgraaf, Zuidholland. Een **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* verbleef, net als vorige winter, in de omgeving van Vliegveld Midden-Zeeland bij het Veerse Meer, Zeeland, vanaf 28 november. Op 27 december zouden er zelfs twee hebben gezeten en op deze datum was er ook nog een waarneming van één exemplaar bij Het Zwin, Zeeland. **Grote Zilverreigers** *E alba* bleven aanwezig langs de Oostvaardersdijk, Flevoland, bij hectometerpaal 23.6 van 6 november tot 26 december, met op 8 november twee exemplaren. Op 30 december werden twee exemplaren gezien bij de Noorderplassen bij Almere, Flevoland, en een exemplaar was van 8 november tot 28 december aanwezig bij het Harderbroek, Flevoland. Op 14 november werd er één gezien bij Alphen aan den Rijn, Zuidholland, tussen 15 en 27 november werd er, al weer voor het 7e jaar in successie, één gezien bij Nuland, Noordbrabant; in de Lauwersmeer, Groningen, zat er één tussen 9 en 29 december, bij Wijhe, Overijssel, één op 28 december en bij Goedereede, Zuidholland, één op 31 december. Tussen 2 november en 5 december werd langs de A2 tussen Breukelen en Abcoude, Utrecht, een **Ooievaar** *Ciconia ciconia* gezien; op 6 november waren er daar twee. Twee exemplaren vlogen op 9 december langs Rhenis, Utrecht. Een geestrijke verschijning was de **Heilige Ibis** *Threskiornis aethiopicus* die op 7 en 8 november bij Bleskensgraaf en op 29 november bij Urk, Flevoland, verbleef. Late **Lepelaars** *Platalea leucorodia* werden op 18 november gezien bij Den Helder, Noordholland, en op 30 december bij het Kornwerderzand, Friesland. Van de **Flamingo** *Phoenicopterus ruber roseus* valt te melden dat maximaal vier exemplaren werden gezien langs de Philipsdam, Zeeland, af en toe aangevuld met enkele exemplaren van de Caraïbische ondersoort *P r ruber* en in gezelschap van maximaal 40 exemplaren van de **Chileense Flamingo** *P chilensis*. Een **Kleine Fla-**

mingo *P minor* werd op 12 december waargenomen in de Lauwersmeer. Maximaal vier **Dwergganzen** *Anser erythropus* werden gezien in de omgeving van Strijen, Zuidholland, van 7 tot 20 november. Op 27 november was er één aanwezig bij Giekerk, Friesland, op 28 november één bij de Kievitslanden, vanaf 5 december één bij Den Bommel, Zuidholland, op 19 december twee bij de Korendijkse Slikken, Zuidholland, vanaf 28 december maximaal zeven tussen Ezumazijl, Friesland, en Anjum, Friesland (waaronder vier geringde exemplaren), op 30 december één in de Rammelwaard bij Voorst, Gelderland, en op 31 december één bij Asselt, Limburg, en vier bij Goedereede. Zes **Sneeuwanzen** *A caerulescens* werden van 12 november tot 9 december gezien in de Kollumerwaard bij de Lauwersmeer, vanaf 14 november zat er één bij de Plaaf van Scheelhoek bij Stellendam, Zuidholland, op 14 november twee bij Elahuizen, Friesland, op 5 december één bij de Korendijkse Slikken en twee bij Idzegge, Friesland, van 6 tot 30 december drie, waarvan een exemplaar van de blauwe vorm, bij Den Bommel en op 22 december één bij Waardenburg, Gelderland. Een **Ross' Gans** *A rossii* werd voor de verandering dit jaar weer eens gezien bij de Plaaf van Scheelhoek bij Stellendam van 6 november tot 30 december. Op 31 december zou er één bij de Korendijkse Slikken hebben gezeten. Bij Workum, Friesland, werd er één waargenomen op 3 januari. Een **Zwarte Rotgans** *Branta bernicla nigricans* werd op 6 en 12 december opgemerkt bij de Flaauwers Inlaag, Zeeland. De enige **Roodhalsgans** *B ruticollis* die gemeld is, werd gezien bij Anjum op 27 november. De **Bronskopeend** *Anas falcata* van de AW-duinen, Noordholland, had na korte afwezigheid in het najaar, op 8 november de Oranjekom in het genoemde gebied weer gevonden. Een mannetje **Blauwvleugeltaling** *A discors* werd op 10 en 31 december gemeld uit het Veerse Meer in de omgeving van de Middelplaten. Maximaal negen **Krooneenden** *Netta rufina* werden van 8 november tot 24 december geteld in de Botshol, Utrecht. Op 4 december zat er één bij het Harderbroek, vanaf 27 december maximaal zeven in de AW-duinen en op 30 december drie langs de Oostvaardersdijk. Een **Witoogeend** *Aythya nyroca* werd op 30 december gezien op de wielen bij het Dijkgatbos in de Wieringermeer, Noordholland. Op 5 december bevond zich een groep van c 10 000 **Toppers** *A marila* bij de Mokkebank, Friesland. Een **Eider** *Somateria mollissima* zat op 20 november op 't Rutbeek bij Enschede, Overijssel. Een **Koningsneider** *S spectabilis* zou op 31 december gezien zijn bij Breezand, Noordholland. Vanaf 5 december verbleven maximaal 10 **Ijseenden** *Clangula hyemalis* langs de Brouwersdam. Hoewel het allemaal ontsnapte exemplaren zal betreffen, is het toch wel aardig om een opsomming te geven van de waarnemingen van **Kokardezaagbekken** *Mergus cucullatus* van het afgelopen najaar. Na een waarneming van een mannetje van deze soort van 2 tot 8 oktober bij Streefkerk, Zuidholland (met aluminiumring), zat er van 30 november tot 28 december één op het Schildmeer bij Slochteren, Groningen, van 6 tot 14 december één bij Koedijk, Noordholland, en op 24 december een

vrouwtje bij Twisk, Noordholland. **Rosse Stekelstaarten** *Oxyura jamaicensis* waren op 29 november in Meyendel, Zuidholland, en op 22 december drie in Het Zwanenwater, Noordholland. **Rode Wouwen** *Milvus milvus* werden gezien op 4 november bij Moergestel, Noordbrabant, op 8 november in de Erlecomse Waard, Gelderland, op 27 en 28 november bij Spaarnedam, Noordholland, en op 30 november en 6 december bij Wassenaar, Zuidholland. Naast de lang verblijvende **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* op de Korendijkse Slikken (gehele periode) waren er waarnemingen van deze soort op 8 en 28 november en 22 december in het Oostvaardersplassengebied, op 8 november bij Hoogezand, Groningen, op 9 november bij 's-Gravendeel, Zuidholland, op 10 november bij Middelburg, Zeeland, op 13 november op Schiermonnikoog, Friesland, op 29 november bij Goedereede, op 1 december bij Nieuwegein, Utrecht, en op 28 december bij het Jaap Deensgat in de Lauwersmeer. Ditmaal een totaal van 36 gemelde **Slechtvalken** *Falco peregrinus* uit ons land.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Op 5 november vloog 's nachts een groep **Kraanvogels** *Grus grus* over Gouda, Zuidholland, hetgeen de enige waarneming in deze periode bleef. Een nagekomen melding van het CDNA betreft een **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* die op 25 september werd gevangen bij Niekerk, Friesland. Op 22 november werd een adulte **Steppekievit** *Chettusia gregaria* waargenomen bij Nijkerk, Gelderland. **Rosse Franjepoten** *Phalaropus fulicarius* werden gemeld op 1 november en 6 december bij Vlissingen, Zeeland, op 3 november in de Haven van Oude Zeug nabij Kreileroord, Noordholland, op 6 november bij Camperduin, Noordholland, op 10 november in de haven van West-Terschelling, van 14 november tot 8 december twee à vier bij de pieren van IJmuiden, op 18 november bij Katwijk aan Zee, Zuidholland, op 28 november bij Egmond aan Zee en op 5 december bij Klein-Valkenisse, Zeeland. Er waren nog drie meldingen van **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* en wel bij Scheveningen op 3 november, bij de Maasvlakte op 11 november (drie) en bij IJmuiden op 5 december. In november werden ook nog enkele **Grote Jagers** *Skuja* doorgegeven en op 27 en 28 december zat een onvolwassen exemplaar van deze soort bij de Houtribsluizen, Flevoland. **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* werden gezien bij Scheveningen, IJmuiden, Stellingdam, Katwijk aan Zee, Middelburg, Hoevelaken, Gelderland, en Havenhoofd, Zuidholland. Op 11 november werden 100en **Dwergmeeuwen** *L. minutus* signaleerd tussen de pieren van IJmuiden. Er werden nog **Vorkstaartmeeuwen** *L. sabini* geclaimd op 11 november bij de Maasvlakte, op 12 en 20 november bij Westkapelle en op 11 december bij IJmuiden. Slechts \approx 15 **Geelpootmeeuwen** *L. cachinnans* konden opgetekend worden en van de **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* waren er waarnemingen op 1 november bij Westkapelle, op 2 november bij Vlissingen en op 18 november bij Camperduin. Uiteraard was de gehele periode het adulte exemplaar van de Brouwersdam

aanwezig in de omgeving van het haventje bij de Middeplaat aan de binnenkant van de dam, alweer voor het 8e opeenvolgende jaar. Een hybride **Grote Burgemeester x Zilvermeeuw** *L. argentatus x hyperboreus* werd gemeld op 30 november bij Egmond aan Zee en op 5 december bij IJmuiden. Het logo van Dutch Birding, de **Ross' Meeuw** *Rhodostethia rosea*, kon tussen 21 en 27 november aan de lijst worden toegevoegd bij de Pieren van IJmuiden. Niet alleen het meeuwtje was beweeglijk want in die dagen kon men ook genieten van menigten beweeglijk rondhollende vogelaars. **Grote Sterns** *Sterna sandvicensis* werden nog gezien op 12 en 27 december bij de Brouwersdam, **Visdieven** *S. hirundo* op 5 december bij Camperduin en op 30 december bij de Stevinsluizen bij Den Oever, Noordholland, en een **Zwarte Stern** *Chlidonias niger* op 28 december bij de Houtribsluizen. Een **Witwangstern** *C. hybridus* zou op 8 november nog gezien zijn bij Stellingdam. Een **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* zat op 8 november nog of wéér in de haven van West-Terschelling. **Kleine Alken** *Alle alle* werden gezien op 1 november bij Camperduin, Kreileroord en Westkapelle, op 8 november bij Vlissingen en Terschelling, Friesland (twee), op 10 november één en 12 november drie bij Egmond aan Zee, op 11 november bij de Maasvlakte, op 13 november bij Holwerd, Friesland, en Lauwersoog (drie), op 14 november bij IJmuiden en Katwijk aan Zee (twee) en op 28 november en 5 december ter plaatse bij de Brouwersdam. **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* werden gemeld op 13, 21 en 26 november bij Egmond aan Zee, op 1 december twee en 6 december drie bij Westkapelle en op 31 december bij de Haringvlietsluizen bij Stellingdam.

SCHARRELAARS TOT GORZEN Een nagekomen melding van het CDNA betreft een **Scharrelaar** *Coracias garrulus* die op 7 juni werd waargenomen bij Doldersum, Drenthe. Een **Hop** *Upupa epops* die op 1 december opgemerkt werd bij de Maarsseveense Plassen, Utrecht, bleef daar aanwezig tot 15 december. **Strandleeuweriken** *Eremophila alpestris* werden geteld op het strand bij Oostvoorne, Zuidholland (40), en bij Noordpolderzijl, Groningen (12). Een **Boerenzwaluw** *Hirundo rustica* werd op 29 november gezien bij Driemond, Noordholland, en een **Huiszwaluw** *Delichon urbica* op 10 november bij Zeist, Utrecht. **Grote Piepers** *Anthus richardi* werden gemeld op 1 november bij Diemen, Noordholland, en in het Sloegebied, op 13 november bij Camperduin, op 14 november in het Westduinpark bij Den Haag, Zuidholland, en op 18 november bij Wageningen, Gelderland. Een **Duinpieper** *A. campestris* werd op 1 december nog gemeld bij de Kievitslanden. **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* zouden nog overgevlogen zijn op 3 en 6 november, respectievelijk bij Vlissingen en de Lepelaarsplassen, Flevoland. Een **Rouwkwikstaart** *Motacilla alba yarrellii* verbleef op 6 december bij Oosterhout, Gelderland. **Pestvogels** *Bombicilla garrulus* werden gezien bij Wieringerwerf, Noordholland, op 19 november en bij Vlissingen op 24 november. De **Bonte Tapuit** *Oenanthe pleschanka* van Katwijk aan Zee bleef tot 4 november ter plaatse. Een

17 Dwerggans / Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*, Den Bommel, Zuidholland, 30 december 1992 (Arnoud B van den Berg) **18** Zwarte Ibis / Glossy Ibis *Plegadis falcinellus*, Kalkense Meersen, Oostvlaanderen, december 1992 (Frederik Willemyns) **19** Bonte Tapuit / Pied Wheatear *Oenanthe pleschanka*, Katwijk, Zuidholland, 4 november 1992 (René van Rossum)

markante telling betreft die van c 42 000 **Kramsvogels** *Turdus pilaris* op 14 november over het Westduinpark bij Den Haag. Een **Tuinfluit** *Sylvia borin* werd op 24 november gezien bij Vlaardingen, Zuidholland, en tot eind december werden her en der nog **Zwartkoppen** *S atricapilla* en **Tijftjaffen** *Phylloscopus collybita* waargenomen. Een **Bladkoning** *P inornatus* werd op 3 november gemeld uit Middelburg. Een late **Kleine Vliegvanger** *Ficedula parva* werd op 6 november gezien op Texel, Noordholland. **Taigaboomkruipers** *Certhia familiaris* werden gemeld op 14 november te Groningen, Groningen, en op 15 december twee op Terschelling. Een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* zat op 19 december bij de Korendijkse Slikken. **Europese Kanaries** *Serinus serinus* werden waargenomen op 1, 4 (vier), 8 en 9 november bij Vlissingen, op 9 november

bij Arnhem, Gelderland, op 13 (drie) en 18 november (vijf) bij Broekhuizen, Limburg, op 18 (drie) en 21 november bij Wageningen en op 1 december bij Westkapelle. In de omgeving van de Lauwersmeer werden groepjes **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus* gezien op 12 november (21) en 26 december (18). **Sneeuwgorzen** *Plectrophenax nivalis* werden gemeld bij Oostvoorne (25) en IJmuiden (60). Een **Bosgors** *Emberiza rustica* zou op 1 november langs Westkapelle gevlogen zijn en een **Dwerggors** *E pusilla* werd nog gemeld op 8 november bij Vlissingen. Bij de trektelpost Hellegat ten oosten van Terneuzen, Zeeland, werden op 8, 21 en 28 november respectievelijk 17, 22 en drie **Grauwe Gorzen** *Miliaria calandra* geteld. Bij de Zuidpier van IJmuiden verbleef een exemplaar van 5 tot 30 december.

Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland
Hans Gebuis, Boogschutter 30, 3328 KB Dordrecht, Nederland
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland

België

DUIKERS TOT VALKEN Te Oostende, Westvlaanderen, vloog op 3, 11 en 12 november en op 6, 12 en 13 december telkens één **Ijsduiker** *Gavia immer* langs; bij Wenduine, Westvlaanderen, trok er één voorbij op 13 november. Van 28 november tot 20 december pleisterde een juveniel exemplaar bij Oelegem, Antwerpen. Op zijn minst verrassend was de langsvliegende **Kuhls Pijlstormvogel** *Calonectris diomedea* die op 13 december te Oostende werd geclaimd. Op 12 december werd hier bovendien een **Grote Pijlstormvogel** *Puffinus gravis* gemeld. Waarnemingen van **Grauwe Pijlstormvogels** *P griseus* waren op 3 en 11 (drie) november en op 12 december te Oostende. De enige andere waarneming was te Wenduine op 13 november. De laatste **Noordse Pijlstormvogel** *P puffinus* vloog op 12 december langs Oostende. Op 12 november passeerde hier een **Vaal Stormvogeltje** *Oceanodroma leucorhoa* en op 13 november trok er één langs Wenduine. Bij Lichtaart, Antwerpen, werd op 19 november een verzwakte adulte **Jan-van-gent** *Morus bassanus* opgeraapt en op Blokkersdijk, Antwerpen, pleisterde op 28 december kortstondig een onvolwassen exemplaar. **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* trokken langs Oostende op 11 november en 22 december en langs Wenduine (onvolwassen) op 14 november. Pleisterende exemplaren werden gezien bij de Oostdam te Heist, Westvlaanderen (onvolwassen), op 13 december en op De Kuifeend, Antwerpen (adult), op 26 december. Tot ten minste 26 december verbleef een **Koereiger** *Bubulcus ibis* bij De Blankaart te Woumen, Westvlaanderen. Op 1 november zat er nog een **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* in Het Zwin bij Knokke, Westvlaanderen, en een ander exemplaar overwinterde te Zeebrugge, Westvlaanderen, tot minstens 30 december. Van 19 november tot zeker 6 december overwinterde weer een **Grote Zilverreiger** *E alba* te Harchies, Henegouwen. Op 8 november was een gekleurde **Ooievaar** *Cico-*

nia ciconia aanwezig te Duffel-Rumst, Antwerpen, en op 10 november vloog er één over het vliegveld van Deurne, Antwerpen. De **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* die op 11 december over Moerbeke, Oostvlaanderen, vloog, kon van 15 tot 27 december bekeken worden in de Kalkense Meersen, Oostvlaanderen; het was vrijwel zeker een vogel in eerste winterkleed. Op 8 november trokken twee **Witkuikrotganzen** *Branta bernicla hrota* langs Oostende. Nog twee exemplaren zaten op 26 en 27 december in de Voorhaven van Zeebrugge. Bij Schoten, Antwerpen, zat van 28 tot ten minste 30 november een leuke hybride **Krakeend x Wilde Eend** *Anas strepera x platyrhynchos*. Het mannetje hybride **Kuifeend x Tafelend** *Aythya fuligula x ferina* zat nog tot 27 december te Hofstade, Brabant. Een hybride **Kuifeend x Witoogend** *A fuligula x nyroca* werd geclaimd te Eke, Oostvlaanderen, op 31 december. Tot 1 januari zou een hybride **Ringsnaveleend x Kuifeend** *A collaris x fuligula* verbleven hebben te Dendermonde, Oostvlaanderen. Het mannetje **Ringsnaveleend** *A collaris* zat nog tot 19 december op Blokkersdijk. Een adult vrouwtje kon van 12 tot 30 december worden bekeken op het Rodenhuizedok in de Gentse Kanaalzone, Oostvlaanderen. Er werden eerder veel **Witoogenden** *A nyroca* ontdekt. Ze werden gezien te Mechelen, Antwerpen (onvolwassen mannetje), op 9 november, te Beernem, Westvlaanderen, twee op 14 en één (mannelijke) op 20 november, te Harchies (mannelijke), op 14 november, te Lier-Duffel, Antwerpen (mannelijke), van 14 november tot 30 december, op De Maten te Diepenbeek, Limburg (mannelijke), van 13 tot 26 december en later hetzelfde exemplaar op het Albertkanaal te Genk, Limburg, vanaf 29 december en te Oostende-Zwaaidok (ook een mannetje) op 30 december. Het vrouwtje **Buffelkopeend** *Bucephala albeola* meldde zich vanaf 18 oktober nu al voor de 4e opeenvolgende winter te Mol, Antwerpen. De **Rosse Stekelstaart** *Oxyura jamaicensis* werd tot 14 november waargenomen op De Kuifeend; mogelijk hetzelfde

Recente meldingen

mannelijke zat op 21 en 22 november op Blokkersdijk. **Rode Wouwen** *Milvus milvus* trokken over Kersbeek, Brabant, op 1 november, over Kontich, Antwerpen, op 5 november, over Lier, Hallaar, Antwerpen, en Wilrijk, Antwerpen, op 6 november, over Mechelen op 9 november en over Hoeke, Westvlaanderen, op 23 november. Vanaf 13 november pleisterde een juveniele Rode Wouw te Moerbeke. Vanaf begin december liep het aantal hier op tot drie exemplaren en vanaf 17 december zat hier nog één exemplaar. Op 4 november vloog een mogelijke **Bastaardarend** *Aquila clanga* over Harchies-Hensies. Waarnemingen van **Slechtvalken** *Falco peregrinus* gebeurden te Aldeneik, Limburg, te Antwerpen-Haven, Antwerpen, te Brugge Sint-Andries, Westvlaanderen, te Dessel, Antwerpen, te Gent-Elektabel, te Gent-Osmeersen, te Hensies, te Hofstade, te Kallo-Doel, Oostvlaanderen, te Kersbeek, te Knokke, te Meetkerke, Westvlaanderen, te Mol-Postel en te Zeebrugge (drie).

KRAANVOGELS TOT ALKEN Op 5 november vlogen over Maaseik, Limburg, twee **Kraanvogels** *Grus grus*. Andere groepjes volgden na de koudegolf; op 13 november c 60 over Duffel en 40 over Leopoldsburg, Limburg, en op 28 december 43 over Ransberg, Brabant. Zoals gewoonlijk werd ook in deze periode de beste waarneming te laat bekend: op 13 november pleisterde een **Terekruiter** *Xenus cinereus* aan het Molentje te Uitkerke, Westvlaanderen. Langs Oostende vlogen **Rosse Franjepoten** *Phalaropus fulicarius* op 14 november en 6, 12 (twee) en 30 december. Op 28 november pleisterde er één bij de Oostdam te Heist. De laatste **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* trokken langs Oostende op 3 (10) en 12 november (drie) en op 12 december. Een late **Kleine Jager** *S parasiticus* trok op 12 november langs Oostende. Op 11 en 12 december passeerden hier respectievelijk drie en twee **Grote Jagers** *S skua*. Er werden **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* gezien te Oostende (drie), te Lier, en op het Rodenhuisdok. Langs Knokke trok op 21 november een late juveniele **Vorkstaartmeeuw** *Larus sabini*. De enige **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* (in eerste winterkleed) vloog op 6 december over De Kuifend. Te Oostende werden **Kleine Alken** *Alle alle* waargenomen op 3 en 11 (twee) november en 5 (twee)

en 13 (drie) december en langs Wenduine vlogen er twee op 13 november. **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* vlogen (alweer) langs Oostende op 3 november en 12 december.

LEEUWERIKEN TOT GORZEN Er werden heel wat groepjes **Strandleeuweriken** *Eremophila alpestris* opgemerkt, met als grootste groep 22 exemplaren in de Voorhaven van Zeebrugge op 29 december. De laatste **Beflijsters** *Turdus torquatus* lieten zich zien te Oostende op 1 november en te Duffel op 3 november. Tot ten minste 22 december klonk de Harchies de zang van **Cetti's Zanger** *Cettia cetti*. De enige **Pallas' Boszanger** *Phylloscopus proregulus* voor België dit jaar werd wel heel laat en in het binnenland ontdekt in het park van Terwuren, Brabant, op 17 december. Van 10 tot 12 december was een **Siberische Tijftjaf** *P collybita tristis* aanwezig te Angreau, Henegouwen. De najaarsinvasie van **Baardmannen** *Panurus biarmicus* resulteerde op heel wat plaatsen in overwinterende groepjes. Een **Witkopstaartmees** *Aegithalos caudatus caudatus* werd op 19 november gemeld te Zichem, Limburg. Een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* verbleef op 7 november te Bocholt-Loozerheide, Limburg. Bij Meerhout, Antwerpen, zat op 28 november een **Raaf** *Corvus corax*. Op 1 november vloog een juveniele **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* over de duinen te Oostende. In de laatste week van november werd te Wetteren, Oostvlaanderen, een gaaf, ongeringd, maar dood vrouwtje **Haakbek** *Pinicola enucleator* opgeraapt... In november werden links en rechts nog wat **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus* gemeld. Interessant was de vangst van een **Dwerggors** *Emberiza pusilla* tussen de huizen te Putte, Antwerpen, op 28 december. De vogel werd gevangen gehouden en stierf de volgende dag tijdens het fotograferen; laat het een les wezen...

Deze waarnemingslijst kwam tot stand met medewerking van Hugues Dufourny (Henegouwen), Philippe Smets (Tienen), Dirk Symens (VLAVICO), en Willy Verschuere (Linkeroever). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen meedeelden op de Belgische Dutch Birding-Vogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België

DB Actueel

Jaaroverzicht van 1992 Net als 1991 was 1992 voor Nederland een jaar met relatief weinig maar wel bijzondere ornithologische hoogtepunten. In totaal werden ruim 315 vogelsoorten vastgesteld. Daarnaast werden nog c 10 andere soorten gemeld waarvan naar verwachting nog enkele aanvaard zullen worden. Deze

totalscore is duidelijk lager dan die van 1991 en 1990.

De eerste 2 maanden van het jaar kenden als twijfelachtig hoogtepunt het verblijf van een ongeringde Bronskopeend *Anas falcata* in de Oranjekom, Amsterdamse Waterleidingduinen, Noordholland, in januari.

Waarschijnlijk dezelfde vogel verbleef van midden-februari tot begin april bij Bennebroek, Noordholland (tweede geval voor Nederland). In dezelfde periode keerde het mannetje Amerikaanse Smient *A. americana* terug naar de uiterwaarden bij Ingen, Gelderland, en werd dezelfde soort ook bij Delft, Zuidholland, gezien. Op 8 maart verscheen één van de hoogtepunten van het jaar toen Eus van der Burg en Kees de Vries op de Maasvlakte, Zuidholland, een Sneeuwuil *Nyctea scandiaca* ontdekten die zich vervolgens tot het eind van de maand ter plaatse liet bewonderen (achtste geval). De aanvankelijke angst bij een aantal mensen dat het om een ontsnapte vogel zou kunnen gaan bleek later gelukkig ongegrond toen bleek dat Westeuropa in februari-juni doelwit was van een invasie. Na de vogel van de Maasvlakte werden diverse andere waarnemingen van zeker twee andere exemplaren gemeld, zoals op 5 april bij Heiloo, Noordholland, op 14 mei bij Assendelft, Noordholland, en op 28 juni (één van de warmste dagen van het jaar!) op Schiermonnikoog, Friesland. Buiten Nederland werden Sneeuwuilen gezien in Denemarken (één in juli), Duitsland (één), Zuid-Finland (waaronder twee tot in juli!), Ouessant, Bretagne, Frankrijk (één op 21 april), Ierland (één), Kanaaleilanden (één van 14 april tot in juni), Zuid-Zweden en op North Uist, Western Isles, Schotland (twee waarvan één met Noorse ring).

April leverde vervolgens de welkome maar voor velen 'lijsttechnisch' gezien problematische waarneming op van een door Dirk Moerbeek en Ted Hoogendoorn ontdekte Ringsnavelmeeuw *L. delawarensis* (tweede geval). De vogel verbleef 2 dagen in het grensgebied ten zuiden van Achtmaal, Noordbrabant, meestal aan de Belgische zijde. Op 18 april werd op Texel, Noordholland, een naar schatting 2 weken dode Kortbekzee-koet *Uria lomvia* gevonden (achtste geval). Op 30 april en 1 mei vloog een Roodstuitwaluw *Hirundo daurica* voor talloze belangstellenden tussen Boerenzwaluwen *H. rustica* boven de Botshol, Utrecht. Later in het voorjaar werden nog meer Roodstuitzwaluwen gemeld, waaronder enkele langs Breskens, Zeeland. Op 1 mei werd een Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla* gefotografeerd bij Lauwersoog, Groningen. Een nagekomen melding van een Middelste Bonte Specht *Dendrocopos medius* in de Meinweg, Limburg, op 10 mei maakt een goede kans door de CDNA aanvaard te worden.

Een periode van bestendig mooi weer met oostenwind bracht half mei met name bij Breskens de vogelaars in beroering. Op 14 mei werd hier een Kortteenleeuwerik gezien en op 16 mei een kortstondig aanwezige Cirlgors *Emberiza cirius*, het derde geval voor Nederland en de eerste sinds 1901. Een roepend Kleinst Waterhoen *Porzana pusilla* bij Rhenen, Gelderland, was de laatste ontdekking van Jowi de Roever die op 28 augustus overleed. Een mannetje Blauwvleugeltaling *A. discors* verbleef in het Eemshavengebied, Groningen. Een Baardgrasmus *Sylvia cantillans* werd gezien in voor publiek niet toegankelijk terrein op Terschelling, Friesland. Twee Terekruiders *Xenus cinereus* werden gemeld, één bij Colijnsplaat, Zeeland, en één

op Texel. Eind mei werden in de Ooypolder, Gelderland, twee gelukkige vogelaars beloond met een overvliegende Steenarend *Aquila chrysaetos* en slechts één waarnemer kon genieten van een Alpengierzwaluw *Apus melba* boven Bakkeveen, Friesland. In dezelfde periode werd Nederland overspoeld met Westspiedieven *Pernis apivorus*, Roodpootvalken *Falco tvespertinus* en claims van (vaak ongedetermineerde) arenden.

Klaas Eigenhuis voegde begin juni met een Noordse Nachtegaal *Luscinia luscinia* in Meyendel, Zuidholland (nadat er in mei al één langs de Oostvaardersdijk, Flevoland, was gehoord), en de eerste 'twitchbare' Griel *Burhinus oedicnemus* in 10 jaar, in het Zwanewater, Noordholland, twee ontdekkingen toe aan zijn indrukwekkende staat van dienst. Dezelfde week bracht een Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides* op Rottumeroog, Groningen, en een kortstondige waarneming van twee Steppevorkstaartplevierien *Glaucolani nordmanni* bij de Philipsdam, Zuidholland. Een nagekomen melding van een Scharrelaar *Coracias garulus* bij Doldersum, Drenthe, op 7 juni wordt, bij aanvaarding, de enige zeldzaamheid uit deze provincie. Van juni tot november werden maar liefst op vijf verschillende plekken Steppekievitien *Chettusia gregaria* gezien waarmee 1992 voor deze soort een topjaar betekende. Van eind juni tot in juli liet een Ralreiger *Ardeola ralloides* zich bewonderen op het Rammegors, Zeeland.

Ondanks deze veelheid aan leuke soorten duurde het tot 25 juli voordat enkele vogelaars van de 'oude garde' hun eerste nieuwe soort konden bijschrijven, en wel in de vorm van een Vale Pijlstormvogel *Puffinus yelkouan*. Deze vogel werd ontdekt door vogelaars die ook bij windkracht 0 over zee gaan kijken. Het dier was zo vriendelijk een dag lang voor de Hondsbosche Zeewering, Noordholland, te dobberen en werd daarvoor het eerste 'twitchbare' geval van deze soort. De dagen daarna werden vanaf Paviljoen Minkema nog enkele waarnemingen van deze soort (of deze vogel) gedaan.

In augustus verbleef wederom een Grote Grijze Snip *Limnodromus scolopaceus*, ditmaal in winterkleed, in de Lauwersmeer, Groningen, en vanaf eind augustus tot half oktober werden minstens drie Sperwergrasmusen *Sylvia nisoria* in het veld ontdekt, alle op de Waddeneilanden. Op 25 september werd een Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva* gevangen bij Niekerk, Friesland. Eind september ontdekten Laurens Steijn en Henk van der Jeugd een Kortteenleeuwerik in de Eemshaven. Het ongebruikelijk lange verblijf van bijna een week bood veel vogelaars de mogelijkheid deze, in andere gevallen altijd snel gevlogen, dwaalgast waar te nemen. Op 5 oktober trof Arend Wassink een Bergfluit *P. bonelli* in zijn tuin op Texel aan. De eerste weken van oktober brachten enkele Taigaboomkruipers *Certhia familiaris* op Vlieland, Friesland, en Terschelling. Er waren 'slechts' twee of drie Pallas' Boszangers *P. proregulus*. Een jonge Roze Spreeuw *Sturnus roseus* verbleef bij Middelburg, Zeeland. Een recordaantal van c. 10 Bosgorzen *Emberiza rustica* werd gevonden. Pas vanaf 23 oktober kwam het najaar echt op gang met de ontdekking door Ruud Brouwer en Han Endt van een

eerste-winter mannetje Bonte Tapuit *Oenanthe pleschanka* bij Petten, Noordholland (tweede geval), en de vondst van een jonge Griijze Wouw *Elanus caeruleus* bij de grensovergang Hazeldonk, Noordbrabant, op 24 oktober (tweede geval). De tapuit bleef enkele dagen aanwezig en werd een week later verrassend gevolgd door een eerste-winter vrouwtje in Katwijk aan Zee, Zuidholland, ontdekt door René van Rossum en Casper Zuyderduyn (derde geval). Op de laatste oktoberdag werd op Vlieland de enige Bruine Boszanger *P. fuscatus* van het jaar ontdekt.

Toen iedereen zo'n beetje dacht dat de koek op was, sloeg op 21 november Dirk Moerbeek toe met de ontdekking van een tweede-winter Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea* tussen de Pieren van Ilmuiden, Noordholland (derde geval). Met de ontdekking van deze meest begeerde van alle meeuwesoorten verstevigde Dirk zijn positie als één van de succesvolste ontdekkers van zeldzaamheden in Nederland. De meeuw bleef tot en met 27 november ter plaatse en liet zich op sommige momenten goed bekijken en fotograferen. Het zal niemand verbazen dat deze topper van het jaar vele 100en vogelaars trok, zelfs uit Duitsland, Engeland en Frankrijk, die allemaal eindelijk het logo van Dutch Birding in levende lijve konden aanschouwen.

December kon daarna alleen maar tegenvallen en deed dat dan ook. Naast de reguliere leuke winter-soorten en de terugkeer van de Bronskopeend naar de Oranjekom waren er slechts meldingen van zeldzaamheden die niet teruggevonden konden worden.

In 1992 werden drie potentiële nieuwe soorten voor Nederland gemeld: een Rotszwaluw *Ptyonoprogne rupestris* langs Breskens op 14 mei, een Dwergarend *Hieraaetus pennatus* (donkere vorm) over het Leersumse Veld, Utrecht, op 30 mei en een Donsstormvogel *Pterodroma mollis* langs Camperduin, Noordholland, op 24 oktober. De Rotszwaluw is inmiddels niet, de Dwergarend wel aanvaard door de CDNA. Een ander opvallend aspect van 1992 is het vrijwel ontbreken van zeldzame ringvangsten; in de afgelopen jaren waren ringers altijd goed voor een aantal opmerkelijke gevallen. Verder valt te constateren dat vrijwel alle zeer zeldzame soorten van 1992 ontdekt zijn door vogelaars die al jaren bekend zijn binnen de DBA.

1992 leverde maar weinig nieuwe soorten op voor de meeste vogelaars uit de top van de 'twitchers'-ranglijst. Voor de hoogste 28 is precies bijgehouden wat de veranderingen waren. De Ross' Meeuw was voor iedereen nieuw, behalve voor Joop Swaab die de vogel van 1958 al had gezien. De Sneeuwuil was een nieuwe soort voor 15, de Vale Pijlstormvogel voor 14, de Bonte Tapuit voor 10 en de Bronskopeend voor zeven van de 28. Andere nieuwe soorten voor één of meer van deze 28 vogelaars waren Ralreiger, Steenarend, Griel, Ringsnavelmeeuw, Kortteenleeuwerik, Roodstuitzwaluw, Sperwergrasmus en Cirlgors. Doordat in 1992 nogal wat oude gevallen na revisie van de lijst werden gehaald (zoals vrijwel zeker twee van de drie gevallen van Roze Pelikaan *Pelecanus onocrotalus*, alle gevallen

van Jufferkraanvogel *Anthropoides virgo* en de Raddes' Boszanger *P. schwarzi* van 1990), leverde het jaar aardig wat verschuivingen in de rangschikking op, al moet hierbij vermeld worden dat de uitkomst van de behandeling van een aantal gevallen (met name Donsstormvogel en Rotszwaluw) op dit moment een definitieve stand onmogelijk maakt. Ook de (her)behandeling van een aantal oudere gevallen, zoals de Grote Pijlstormvogel *P. gravis* van oktober 1977 bij Camperduin en de Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* van augustus 1991 op Texel, kan nog verschuivingen veroorzaken.

De beste zaken deed Gerard Steinhaus die met drie nieuwe soorten zijn koppositie verstevigde op 377. Twee van de drie soorten had Klaas Eigenhuis (nu 375) al op zijn lijst (Vale Pijlstormvogel en Bonte Tapuit) zodat Gerard hiermee uitliep op zijn naaste concurrent. Daarnaast 'verloor' Klaas ook nog zijn Roze Pelikaan terwijl Gerard het geval uit mei 1990 mag blijven tellen. Klaas scoorde naast de Ross' Meeuw als enige uit de top de Cirlgors maar was eveneens aanwezig bij de Rotszwaluw en Donsstormvogel en heeft dus nog twee ijzers in het vuur om eventueel met Gerard gelijk te komen. Bij de Donsstormvogel doet zich overigens het taxonomische probleem voor van een soort met drie ondersoorten dan wel drie verschillende soorten. Als gevolg daarvan kan bij aanvaarding als 'superspecies' (indien niet zeker is op welke van de drie taxa de waarneming betrekking had) het dilemma ontstaan of een dergelijk geval op de soortenlijst meegeteld kan worden of niet.

In de voorlopige top-10 volgen Gerald Oreel en Edward van IJzendoorn met 374 soorten, Eus van der Burg met 372, Pieter Bison en Hans ter Haar met 371, Joop Swaab met 369 (tevens het laatste totaal van Jowi de Roever) en Aart Vink en Jan van der Laan met 368.

De meeste vogelaars uit de top-28 kwamen in 1992 uit op twee tot vier nieuwe soorten. Janjaap Brinkman, Paul de Heer en Joop Swaab bleven op nul steken en Han Blankert wist slechts één nieuwe soort mee te pikken. Daartegenover staan topscorers met vijf (Hans ter Haar en Wim van der Schot), zes (Leo Heemskerk en Teus Luijendijk) of zelfs zeven nieuwe soorten (Arnold Veen en Wim Wiegant).

Indien het huidige tempo van nieuwe soorten zich voortzet en niet meer teveel oude gevallen worden 'opgeschoond', kan de koploper met enig geluk nog net voor 1 januari 2000 de magische grens van 400 soorten bereiken!

De poging van Theodoor Muisse om het jaarrecord van Aart Vink te overtreffen lijkt te zijn geslaagd. Ondanks het magere jaar kwam hij volgens opgave tot een nieuw record van 295 soorten, drie meer dan Aarts record. Voordat dit record in de boeken kan worden bijgeschreven, moet echter nog wel een aantal soorten door de CDNA worden aanvaard. Voor het overzicht van in 1992 gehouden 'big-days' wordt verwezen naar Dutch Birding 14: 119-120, 1992.

Ik bedank Leo Heemskerk en Gerard Steinhaus voor het bijhouden van de ranglijsten. ENNO B EBELS

Aankondigingen & verzoeken

Bird-migration survey in Israel in autumn of 1993 From 10 August to 20 October 1993, the Israel Raptor Information Center IRIC organizes the 15th annual raptor, stork and pelican migration survey in the Northern Valleys, Israel. During the autumn of 1991, over a period of 45 days, 580 000 raptors of 30 different species, 190 000 White Storks *Ciconia ciconia* and 36 000 White Pelicans *Pelecanus onocrotalus* were counted in the skies over Israel!

Experienced birders willing to assist in the survey for a period of at least 3 weeks and to watch the migration for at least 8 hours a day are offered free lodging and food for the length of their stay. Those interested are requested to send a short curriculum vitae including details of their previous experience to: Ron Beer, IRIC, Har-Gilo, Doar Na Zfon Yehuda, 90907 Israel, telephone +972-2932383 or +972-2932384, fax +972-2932385. Please state the period you will be available.

Ecology and conservation management of arctic-breeding geese A symposium on 'Current issues in the ecology and conservation management of arctic-breeding geese' is being held at the University of Sunderland, UK, on 17-18 April 1993. The aim is to promote the exchange of information on recent ecological research on goose populations. Speakers will include a number of goose experts presenting a range of review papers on current research. Further offers of papers for the meeting are welcomed and should be submitted together with a 50-word abstract as soon as possible. Poster presentations are also most welcome. Anyone willing to contribute or wishing to receive further details (full residential facilities will be available), please contact: Steve Percival, Ecology Centre, University of Sunderland, Science Complex, Sunderland SR1 3SD, UK, telephone +44-9015152532.

Russian Journal of Ornithology The Russian Journal of Ornithology is the first ornithological periodical in Russia since the 1930s and indeed the first non-governmental one for 70 years. The editors welcome authors from all over the world. Papers are in Russian with an English summary or (some) in English. All figure captions and tables are also translated into English. The journal will publish on birds in both Russia and the former USSR and focuses on distribution and density, ecology, behaviour, energetics, migration and seasonal distribution, and biology of endemics and rare

species. The Russian Journal of Ornithology is run by Alexander Bardin (editor-in-chief) and Eugene Potapov (consultant and overseas sales manager) with the help of 'Alga Publishers' in St Petersburg, Russia.

The Russian Journal of Ornithology is published in two issues in 1992 and quarterly henceforward. The 1992 subscription price is GBP 19.00 (UK), GBP 22.00 (Europe) and GBP 27.00 (rest of the world). For a subscription order form, please write to: Eugene Potapov, c/o Edward Grey Institute, Department of Zoology, South Parks Road, Oxford OX1 3PS, UK.

Wing-tagged Hen Harriers Since 1990, a study of the movements and survival of Hen Harriers *Circus cyaneus* has been underway in Scotland, UK. Over 1000 nestlings have been marked with a single coloured tag on each wing. It is suspected that there is an annual movement of British birds onto the continent each autumn. Should anyone see a wing-tagged Hen Harrier, please note the date, location, colour of the tags (these can be different on each wing) and, if possible, any letters or numbers on the tags. All reports will be acknowledged and details of the bird's origin sent to the observer. Send the sightings to: Brian Etheridge, RSPB, Etive House, Beechwood Park, Inverness IV2 3BW, Scotland, UK.

Data on longevity of birds requested For the preparation of a series of papers on longevity in birds, Herbert Schifter (Naturhistorisches Museum Wien), Marvin Jones (San Diego Zoological Society) and Koen Brouwer (National Foundation for Research in Zoological Gardens) would welcome any data on longevity of both captive and wild birds. For captive birds, please indicate exact date of arrival, birth and death. For wild birds, indicate estimated or known age at date of ringing and date of recovery. Post-mortem reports would also be appreciated. Please also include data on the last age of reproduction when known. All contributors will be acknowledged. Currently, a paper on longevity and reproduction of storks has been accepted for publication in the International Zoo Yearbook and papers on ibises, spoonbills and hornbills are in preparation. Send your reports to: Koen Brouwer, National Foundation for Research in Zoological Gardens, c/o Artis (Amsterdam Zoo), PO Box 20164, 1000 HD Amsterdam, Netherlands, fax +31-206253931.

DUTCH BIRDING & NHBS

A Book Service for the European Birder

De Boekenservice voor de Europese Vogelaar

A new service, designed for the European birdwatcher. The aim is to offer books/recordings covering all areas of European & World ornithology, in any language, with easy ordering and rapid despatch. Payment is easy too - we accept cheques in £/Gld/DM, Eurocheque, most credit cards, and Giro/Postbank. We also offer full customer service, with French, German & Spanish speaking staff, and will be happy to offer advice on a range of titles.

Featured Titles:

	Gld*	DM*	
Handbook to the Birds of the World: Volume 1	£95.00	280	250 ☐
Birds of the Western Palearctic, Volume 6 - Warblers	£75.00	220	197 ☐
Birds of the Western Palearctic, Volume 7			
- Old World Flycatchers to Shrikes. Due March 1993	£75.00	220	197 ☐
The Vultures of Africa	£55.00	162	145 ☐
Identification Guide to European Passerines	£31.50	93	83 ☐
Bird Census Techniques	£19.50	58	51 ☐
Atlas des Oiseaux Nicheurs de Normandie	£21.50	64	57 ☐
Birds of Southwestern Brazil	£27.95	82	73 ☐
A Birdwatcher's Guide to Southern Spain	£ 9.75	29	26 ☐
Fatal Flight: The Maltese Obsession with Killing Birds	£ 9.95	29	26 ☐
Field Guide to the Birds of Borneo, Sumatra, Java & Bali . (pbk)	£25.00	74	65 ☐
- new field guide covering 820 species. Due July 1993. . (hbk)	£50.00	148	130 ☐
Guia de las Aves de las Islas Canarias	£24.95	74	65 ☐
Les Oiseaux Rares en France	£25.00	74	65 ☐
The Birds of the Balkan Peninsula			
- Bulgarian field guide, Cyrillic script text.	£19.25	57	50 ☐
Oiseaux de Guyana / Birds of French Guiana	£38.00	112	100 ☐
European Bird Names in Fifteen Languages	£13.95	41	36 ☐
Threatened Birds of the Americas			
The ICBP/IUCN Red Data Book - just published	£29.50	87	78 ☐
Birds of Europe with North Africa and the Middle East	£25.00	74	65 ☐
Lommar - excellent monograph on Divers by Lars Jonsson	£18.95	56	50 ☐
Die Vogel der Turkei (Checklist of the Birds of Turkey)	£14.50	43	38 ☐

Any bird, natural history or environment book may be ordered using this service. Write for a price quotation, or send for our free catalogue:

* Guide prices only - may alter due to publishers' price increases or currency fluctuation.

ORDERING DETAILS

Payment: by £/Gld/DM cheque, Eurocheque, or bank transfer (please write for details).

Giro/Postbank: please write for details

Credit card: VISA/Access/Master-/Eurocard

Postage & Packing Charges:

Orders up to £35 - add £5 (Gld 15 / DM 13)

Orders up to £60 - add £7 (Gld 21 / DM 18)

Orders up to £90 - add £9 (Gld 27 / DM 23)

Orders over £90 - add 10% of order value.

Return this form with payment, or phone/fax us at the following address:

ORDER FORM

Name _____

Address _____

Country _____

I enclose payment of £/Gld/DM _____

Transfer to Postbank of Gld _____

Please debit my credit card no:

Expiry date ____ / ____

Signature _____

Natural History Book Service Ltd

2-3 Wills Road, Totnes, Devon TQ9 5XN, UK.

Tel: 0803-865913 (Int'l: 44-803-865913) Fax: 0803-865280 (Int'l: 44-803-865280)

het Vogeljaar

Het tijdschrift 'Het Vogeljaar' verschijnt zes maal per jaar en houdt haar lezers al ruim 40 jaar op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op het gebied van vogelstudie en vogelbescherming.

'Het Vogeljaar' wordt als het meest informatieve vogeltijdschrift in de Benelux beschouwd.

Omdat het geen commercieel blad is kan de abonnementsprijs uiterst laag worden gehouden.

Door overmaking van f 25,- op postbanknummer 964 472 ten name van 'Het Vogeljaar', Boterbloemstraat 20, 5321 RR Heden (04199 - 1967), onder vermelding 'nieuwe abonnee' ontvangt u als welkomstgeschenk onze nieuwe veertiendaagse Vogelkalender, waarvan u na gebruik een vogelboekje overhoudt.

British Birds

Published by its own
non-profit-making
company

over
40,000
readers
in 63
countries

The independent monthly
magazine that's always
worth reading . . .

For your FREE sample copy, write to
Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham,
Bedford MK44 3NJ, England

WESTERN BIRDS

A quarterly journal of field ornithology
for active birders and
professional ornithologists

- Bird identification articles written by experts and rigorously reviewed by editorial board
- Generously illustrated by leading amateur and professional artists and photographers
- Articles and photographs documenting rarities and range extensions
- Studies of bird distribution, abundance, behavior, migration and ecology

WESTERN BIRDS also announces:

- WFO sponsored pelagic trips
- Annual conventions including field trips and bird identification presentations

To become a WFO member and receive WESTERN BIRDS send \$18.00 (\$23.00 outside U.S.) annual dues payable to Western Field Ornithologists-D, c/o Dorothy Meyers, 6011 Saddletree Lane, Yorba Linda, CA 92686, U.S.A.

NOS OISEAUX

The Swiss ornithological journal appears four times a year (c 250 pages) and publishes articles and reports in French, with abstracts in German and English, covering the Central European avifauna; particular emphasis is placed on original contributions.

The annual subscription is SFR 33.

A free sample copy can be obtained from the following address:

Administration Nos Oiseaux
Case Postale 54
1197 Prangins
Switzerland

DUTCH BIRDING

OUDE NUMMERS / BACK ISSUES

Oude jaargangen niet compleet? Bestel nu uw ontbrekende nummers!
Back volumes incomplete? Order your missing issues now!

Speciale aanbieding: Voor het bedrag van NLG 100.00 zenden wij u franco alle leverbare oude nummers en indexen
Special offer: For the amount of NLG 100.00 we send you postfree all available back issues and indexes

Kruis hieronder de gewenste nummers of de speciale aanbieding aan, vul uw naam en adres in en zend het formulier naar / *Please tick the box(es) for the required issues or the special offer, fill in your name and address and send the form to:*
Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland / Netherlands

De volgende nummers zijn nog leverbaar:
The following issues are still available:

	NLG		NLG
☐ Vol 1: 2/3 (1979)	2.50	☐ Vol 12: 5 (1990)	5.00
☐ Vol 2: 1 (1980)	2.50	☐ Vol 13: 1 (1991)	7.00
☐ Vol 4: 2 (1982)	2.50	☐ Vol 13: 2 (1991)	7.00
☐ Vol 5: 1 (1983)	2.50	☐ Vol 13: 3 (1991)	7.00
☐ Vol 5: 2/3 (1983)	2.50	☐ Vol 13: 4 (1991)	7.00
☐ Vol 5: 4 (1983)	2.50	☐ Vol 13: 5 (1991)	7.00
☐ Vol 9: 4 (1987)	2.50	☐ Vol 13: 6 (1991)	7.00
☐ Vol 10: 1 (1988)	5.00	☐ Vol 14: 1 (1992)	7.00
☐ Vol 11: 2 (1989)	5.00	☐ Vol 14: 3 (1992)	7.00
☐ Vol 11: 3 (1989)	5.00	☐ Vol 14: 4 (1992)	7.00
☐ Vol 12: 3 (1990)	7.50*	☐ Vol 14: 5 (1992)	7.00
☐ Vol 12: 4 (1990)	5.00	☐ Vol 14: 6 (1992)	7.00

Speciale aanbieding / *Special offer:* Alle oude nummers / *all back issues* NLG 100,-

* Speciale uitgave / *Special issue:* 'Nearctic Gulls in the Western Palearctic'

Prijzen exclusief porto / *prices excluding postage*

Bij bestelling van 15 of meer exemplaren wordt geen porto in rekening gebracht!
When ordering 15 or more copies, no postage will be charged!

Naam / *Name* _____

Adres / *Address* _____

Handtekening / *Signature* _____

Betaling na ontvangst van acceptgiro / payment upon receipt of invoice

Dutch Birding

Address Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

Fax address Dutch Birding, Santpoort-Zuid, Netherlands, +31-23376749

Chief editor Arnoud van den Berg (+31-23378024)

Deputy chief editor Gerald Oreef (+31-251870992; fax +31-205803271)

Executive editor André van Loon (+31-206997585)

Photographic editor René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Netherlands (+31-104508879)

Editorial board Enno Ebels, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway and Frank Rozendaal

Editorial advisory board Christine Barthel (Germany), Peter Barthel (Germany), Gerald Driessens (Belgium), Klaas Eigenhuis (Netherlands), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Netherlands), Lars Jonsson (Sweden), Killian Mullarney (Ireland), Hans Schekkerman (Netherlands), Hadoram Shirihai (Israel) and Peter Symens (Saudi Arabia)

Editorial assistants Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen and Peter de Rouw

Production and lay-out André van Loon and René van Rossum

Advertising Peter Meijer (+31-348031905, fax +31-348020394)

Subscriptions 1993: NLG 52.50 (Netherlands) or BEF 1050 (Belgium); NLG 60.00 (other countries inside Europe) and NLG 65.00 (countries outside Europe). Giro account (Netherlands) 01 50 697; giro account (Belgium) 000 1592468 19; bank account 54 93 30 348 of ABN•AMRO (Amsterdam). All accounts are in the name of the Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please indicate the account number and expiry date and append a signature. Note: This method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.

For subscriptions, information and changes of address, please write to: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region.

Manuscripts should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. Word-processed manuscripts can also be submitted on diskette (either in Macintosh or MS-DOS format). More information is available from the editors.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

Address Dutch Birding Association, Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding Association is sponsored by
Nuts-Aegon Ziektkosten NV

Board Paul Knolle (president), Enno Ebels (secretary), Arnold Veen (treasurer), Arnoud van den Berg, Rox de Haas and Peter Meijer

Board assistants Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Ger Meesters, Anja Nusse, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot en Kees Nijmstra

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Netherlands (+31-343457501)

Dutch Rarities Committee

Address CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands

Members Edward van IJzendoorn (chairman/secretary, +31-23391446), Karel Mauer, Cock Reijnders, Kees Roselaar, Jelle Scharringa, Hans Schekkerman, Gerard Steinhaus and Wim Wiegant (archivist)

© 1993 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Netherlands

Dutch Birding

Jaargang 15 nummer 1 februari 1993 *Volume 15 number 1 February 1993*

Artikelen

- 1 Canadese Kraanvogel te Paesens-Moddergat in september 1991 *Arnoud B van den Berg, Fred Douma & Dirk Kuiken*
- 7 Ross' Meeuw te IJmuiden in november 1992 *Dirk J Moerbeek*
- 13 Red-wattled Lapwing in Israel in winter of 1991/92 *Marijke T Roos & Paul G Schrijvershof*

Mededelingen

- 15 Vogelaars en Lyme-ziekte *Arnoud B van den Berg*

Asian-Pacific birds

- 17 New subspecies of Blue-rumped Pitta from southern Indochina *Frank Rozendaal*

Brieven

- 22 Identification of Red-knobbed Coot *Guido O Keijl, A H V (Ton) Eggenhuizen & Paul S Rutgers*
- 24 Do flesh-coloured legs really occur in adult Yellow-legged Gulls? *Pierre Yésou & Philippe J Dubois*

Varia

- 25 Spectacled Eider *Jan van der Laan*

Mystery photographs

- 27 Mystery photograph 50: Possible hybrid Garden x Barred Warbler *Joop J Jukema & André J van Loon*

Recensies

- 28 *Handbook of Australian, New Zealand & Antarctic birds. Volume 1: ratites to ducks* by S Marchant & P J Higgins (co-ordinators) *Bill Oddie*
- 28 *In search of sparrows* by D Summers-Smith *Graham J Holloway*
- 28 *The birds of Cyprus* by P R Flint & P F Stewart *Bill Oddie*
- 29 *Checklist of birds of Britain and Ireland* by A G Knox (editor) *Graham J Holloway*
- 29 *Les oiseaux rares en France* by P J Dubois, P Yésou & LPO *Arnoud B van den Berg*

DBA-nieuws

- 30 DBA zoekt adviseur telecommunicatie; DBA-vogelweek op Texel in oktober 1993

CDNA-mededelingen

- 31 Nieuwe CDNA-leden in 1993; Background and technical aspects of work of rarities committees

Recent WP reports

- 32 Recent WP reports: November and December 1992 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen

- 37 Nederland: november en december 1992 *Ruud M van Dongen, Hans Gebuis & Peter W W de Rouw*
- 41 België: november en december 1992 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 42 Jaaroverzicht van 1992

Aankondigingen & verzoeken

- V Bird migration survey in Israel in autumn of 1993; Ecology and conservation management of arctic-breeding geese; Russian Journal of Ornithology; Data on longevity of birds requested; Wing-tagged Hen Harriers

Voorplaat: Zuidelijke Reuzenstormvogels *Macronectes giganteus*, New Island, Falkland-eilanden, januari 1991 (*René Pop*)

Front cover: Southern Giant Petrels *Macronectes giganteus*, New Island, Falkland Islands, January 1991 (*René Pop*)

Abstracted/indexed in: Auk, Ecological Abstracts, Emu, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ibis, Wildlife Review, Zoological Record